

Brabants Verenigd
Openbaar Onderwijs

Jaarrapport 2023

Stichting Bravo
Kaatsheuvel, 11 juni 2024

Het bestuur van de Stichting Bravo biedt u hierbij het jaarrapport 2023 aan. Het jaarrapport bestaat uit:

- Bestuursverslag, inclusief Verslag Raad van toezicht
- Jaarrekening

Digitaal ondertekend met Hix door
W. Bunt AA

op 28-06-2024 11:23

VAN BEE ACCOUNTANTS

Vanaf IP: 157.140.52

Stichting Vervang
Openbaar Onderwijs

Bestuursverslag 2023

Inclusief verslag intern toezicht

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Het schoolbestuur	5
Profiel	6
Organisatie	8
Verantwoording van het beleid	12
Onderwijs & Kwaliteit	12
Personeel & Professionalisering	30
Toekomstige ontwikkelingen	32
Uitkeringen na ontslag	33
AVG	34
Huisvesting & Facilitaire zaken	36
Financieel beleid	37
Continuïteitsparagraaf	40
Verantwoording van de financiën	45
Ontwikkelingen in meerjarig perspectief	45
Staat van baten en lasten en balans	47
Financiële positie	50
Verslag intern toezicht	52
Jaarrekening 2023	55

Voorwoord

Het bestuur van Stichting Bravo biedt u hierbij het jaarverslag 2023 aan. Het jaarverslag bestaat uit:

- Bestuursverslag
- Verslag Raad van toezicht
- Jaarrekening

Het rapport bestaat uit een balans per 31 december 2023 en een exploitatierekening over de periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023, welke beide zijn voorzien van de nodige specificaties en toelichtingen. Het rapport inzake de jaarrekening maakt onderdeel uit van het jaarverslag.

In het verslagjaar zijn drie Ontwikkelteams (OT) bezig geweest met het verder werken aan verschillende doelen uit het Koersplan; aan elk OT namen directeuren en beleidsmedewerkers bestuurskantoor deel:

- OT Personeel
- OT Organisatie
- OT Onderwijs en kwaliteit

Het jaar stond ook in het teken van een onderzoek naar verdergaande samenwerking met Leerrijk. Dit onderzoek, waarvoor in oktober 2023 door beide voorzitters CvB en RvT een intentieverklaring is getekend, werd begeleid door Leeuwendaal Advies en loopt door in 2024. Naast afvaardigingen van zowel RvT als GMR van beide organisaties werkten verschillende ontwerpteams van medewerkers uit beide organisaties aspecten uit op de volgende terreinen:

- Besturingsfilosofie
- Huisvesting, facilitair, financiën
- ICT
- Identiteit en cultuur
- Onderwijs en kwaliteit
- Personeel

Eind 2023 vond ook het jaarlijks gesprek met de onderwijsinspectie weer naar alle tevredenheid plaats.

Ik sluit af met de constatering dat alle medewerkers van Bravo zich voortreffelijk hebben ingezet in dit verslagjaar waarvoor ik ook op deze plaats mijn grote waardering uitspreek!

Kaatsheuvel, juni 2024

Drs. R. Venema,
Voorzitter College van Bestuur

Het schoolbestuur

Stichting Bravoo (BRAbants Verenigd Openbaar Onderwijs) is met ingang van 1 januari 2006 ontstaan na fusie van de besturen van de openbare basisscholen in de gemeenten Dongen, Geertruidenberg, Loon op Zand, en Waalwijk. In december 2021 zijn de statuten -na goedkeuring door de 4 gemeenteraden- geactualiseerd en afgestemd op de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen die op 1 juli 2021 in werking is getreden. Stichting Bravoo is statutair gevestigd in de gemeente Loon op Zand. Het bestuurskantoor van Stichting Bravoo is met ingang van 28 oktober 2018 gevestigd aan de Dodenauweg 2, 5171 NG te Kaatsheuvel. Het bestuur van stichting Bravoo heeft het beheer over 10 scholen voor openbaar basisonderwijs op 14 locaties.

Op het bestuurskantoor zijn werkzaam: voorzitter CvB (1,0 fte), beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit (0,8 fte, tevens DBG-er (Deskundige Bevoegd Gezag)), beleidsmedewerker Personeel en Organisatie (0,7 fte), Bestuurssecretaris (1,0 fte, tevens Preventiemedewerker en Security Officer), Controller (1,0 fte) en medewerker financiële administratie (0,6 fte). De personeels- en salarisadministratie is gedurende het gehele kalenderjaar 2023 ondergebracht bij ONS administratiekantoor te Heerlen.

Het directeurenoverleg (DO), waarin alle directeuren zitting hebben, fungeert voor het College van Bestuur (CvB) als klankbord. In 2023 hebben er maandelijks regulier ingeplande directievergaderingen plaatsgevonden.

Daarnaast vindt er periodiek overleg plaats in het overleg dat de voorzitter College van Bestuur heeft met een directeur namens het directeurenberaad, de beleidsmedewerkster Onderwijs en Kwaliteit en de Bestuurssecretaris.

De belangrijkste taak van de Raad van Toezicht is, het uitzetten van de kaders waarbinnen het College van Bestuur in samenwerking met de directeuren van de scholen het beleid verder dient te concretiseren en binnen de organisatie uit te dragen. Regelmatig vindt er een toetsing plaats of de uitgezette acties tot het beoogde resultaat hebben geleid. De Raad van Toezicht belegt hiertoe periodiek een vergadering met het College van Bestuur.

In het verslagjaar is het maandelijks CvB-overleg tussen Bravoo en Leerrijk gecontinueerd, in dit overleg worden zaken op het gebied van het onderwijs in (met name) de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand, ontwikkelingen in het samenwerkingsverband passend onderwijs en het Regionaal Transfer Centrum (RTC Tilburg e/o) op elkaar afgestemd.

Elk kwartaal vindt er over de schoolontwikkeling overleg plaats in het kwartaalgesprek tussen schooldirecteur, beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit en bestuurder. Twee keer per jaar sluit daarbij tevens de Intern Begeleider aan.

PROFIEL

Missie, visie en kernactiviteiten

DNA en merkidentiteit

Open, professioneel, ambitieus, doelgericht en eigen; dat zijn de unieke kenmerken van Bravoo in een notendop. Kernwaarden die tot in de poriën van onze organisatie zijn doorgedrongen. Het zijn deze waarden op grond waarvan Bravoo besluiten neemt en waarop we als organisatie en medewerkers kunnen worden aangesproken. Een sterke merkidentiteit als gezamenlijk kompas voor nu en naar de toekomst.

Onze missie: waarom bestaan wij?

- Wij bieden kwalitatief hoogwaardig openbaar basisonderwijs aan voor kinderen van alle culturen en alle gezindten.
- Wij gaan daarbij uit van de uniciteit van ieder kind en streven naar de optimale ontwikkeling van de talenten. Met het oog daarop bieden wij een rijke en uitdagende leeromgeving aan en is ouderparticipatie een onmisbaar element van het beleid.
- Wij besteden structurele aandacht aan kwaliteitsverbetering en innovatie en werken daarbij vanuit het model van de lerende organisatie.

Onze visie: waarheen gaan wij?

Onderwijs

- Onderwijs is de professionele ondersteuning van de ontwikkeling van kinderen, speciaal gericht op de verwerving van vaardigheden, kennis en inzicht die voor succesvol participeren in een complexe en kennisintensieve samenleving nodig zijn.

Samenleving

- Onderwijs rust kinderen actief toe met inzicht en respect voor de verscheidenheid aan levensbeschouwelijke oriëntaties die zich binnen en buiten de school manifesteren en levert op deze wijze een bijdrage aan acceptatie, respect en tolerantie binnen de samenleving.

Partners

- Onderwijs geeft vorm aan actieve samenwerking met ouders, zodat onderwijs en opvoeding elkaar kunnen aanvullen. De betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind(eren) is essentieel en wij werken aan een optimale afstemming van de wederzijdse verwachtingen tussen ouders en schoolteam.
- Bravoo wil een actieve partner zijn in het regionale onderwijsveld en onderhoudt daartoe betekenisvolle samenwerkingsverbanden met andere organisaties op het gebied van onderwijs en opvoeding. Wij zoeken actief naar strategische allianties met andere organisaties op het gebied van openbaar (primair) onderwijs.

Koersplan 2022-2026: Bravoo bindt en beweegt

De focus om de ambities te bereiken, hebben we beschreven in 3 koersuitspraken.

Openbaar onderwijs voor elk kind

Bravoo wil zich ook komende jaren verder profileren als een organisatie die hoge onderwijskwaliteit biedt aan de leerlingen en daardoor aantrekkelijk is voor ouders én leerkrachten. Binnen de kaders van onze

kernwaarden wordt kennis en ervaring over het leren en begeleiden van kinderen samen gedeeld, om het onderwijs uitnodigend en aantrekkelijk te maken voor alle leerlingen. Met als doel de brede ontwikkeling van

het kind te versterken. Zo wordt zorgvuldig aansluiting gezocht bij oriënterende ouders. Met als resultaat een toenemend aantal ouders en kinderen die kiezen voor een openbare Bravoo school.

Koersuitspraak: Bravoo biedt boeiend, eigentijds en duurzaam onderwijs voor denkers én doeners.

Professionals maken het verschil

Uiteraard wil Bravoo ook voor ambitieuze leerkrachten een aantrekkelijke werkgever zijn. Bravoo investeert in het opdoen van kennis en nieuwe vaardigheden. Als professionals dagen we elkaar uit en verwachten we veel van elkaar. Met als doel elkaar voortdurend te inspireren en de kwaliteit van het onderwijs te blijven verbeteren. De

ontwikkeling van leerlingen begint tenslotte bij vakkundige leerkrachten die zich prettig voelen binnen een organisatie en zich, o.a. middels de Bravoo Ontwikkelcampus, kunnen ontplooiën in een veilige leer-

en werkomgeving.

Koersuitspraak: Bravoo werkt ontwikkelingsgericht en biedt kansen en mogelijkheden om een leven lang te leren van en met elkaar.

Kwaliteit

Bravoo werkt cyclisch, doelgericht en planmatig aan continue verbetering van haar kwaliteit. Onderwijs, personeel en organisatie komen daarbij samen en versterken elkaar.

Koersuitspraak: Bravoo blijft in alle opzichten een gezonde organisatie

Toegankelijkheid & toelating

Iedereen is welkom op een openbare school en zeker op een school van de stichting Bravoo. Wij onderschrijven het grondbeginsel van het openbaar onderwijs en dragen dit ook uit. Dit houdt niet in dat wij automatisch elk kind dat aangemeld wordt ook *kunnen* toelaten c.q. plaatsen.

Hierover bestaan soms misverstanden met potentiële ouders. Dit plaatst onze directeuren dan voor dilemma's en problemen. Landelijk bestaat het beeld dat openbare scholen geen leerlingen kunnen/mogen weigeren. Met ons document Toelatingsbeleid (februari 2018) willen wij voor alle Bravoo scholen duidelijkheid verschaffen hoe wij nu en in de toekomst om zullen gaan met aanname en toelating zonder afbreuk te doen aan het openbare karakter van onze stichting en de scholen.

ORGANISATIE

Contactgegevens

Naam: Stichting Bravoo
Bestuursnummer: 41435
Adres: Dodenaauweg 2
5171 NG Kaatsheuvel
Telefoonnummer: 0416-283103
E-mail: info@stichtingbravoo.nl
Website: www.stichtingbravoo.nl

Bestuur

Naam	Functie	Nevenfuncties betaald / onbetaald
Drs. R. Venema	Voorzitter CvB	Lid deelnemersraad SWV LHA, onbetaald Lid vereniging SWV RSV Breda, onbetaald Lid Adviescollege PO/GO CED-groep, onbetaald

Scholen

Het bestuur van Stichting Bravoo heeft het beheer over 10 scholen voor openbaar primair onderwijs op 14 locaties.

Nr.	School	Brinnummer	Adres	Postcode	Plaats
1.	Obs De Springplank	04GF	Grutterijstraat 22	5109 TG	's-Gravenmoer
2.	Obs Villa Vlinderhof hoofdlocatie	08EE	Cornelis Verhoevenstraat 25	5146 DD	Waalwijk
3.	Obs Villa Vlinderhof locatie De Gaard	08EE	De Gaard 2	5146 AW	Waalwijk
4.	Obs Van der Heijden	08SY	Mendelssohnstraat 59	5144 GE	Waalwijk
5.	Obs De Radonkel	08SY01 (nevenvestiging)	Burgemeester Krijgsmansgeerde 43	4942 AV	Raamsdonksveer
6.	Obs De Krullevaar	09EI	Schrevelstraat 54	5161 AE	Sprang-Capelle
7.	Obs De Biezenkring	09QZ	Veld 40	5103 HG	Dongen
8.	Obs De Hoef-Hugo locatie De Hoef	09RG	Burgemeester Teijssenlaan 33	5142 PG	Waalwijk
9.	Obs De Hoef-Hugo locatie De Hugo	09RG	Kastanjelaan 2	5143 CZ	Waalwijk
10.	Obs Westerkim	10KX	Vermeerstraat 1	5102 DC	Dongen
11.	Obs De Touwladder	18KV	Hei-akker 34	5171 WS	Kaatsheuvel
12.	Obs De Start	18KV01 (nevenvestiging)	Middelstraat 22	5176 NJ	De Moer
13.	Obs De Vlinderboom	18MF	Tamboerstraat 1	5175 TE	Loon op Zand
14.	Obs Den Bussel	22KS	Paulus Potterplein 2	5171 XJ	Kaatsheuvel

Organisatiestructuur

De dagelijkse leiding van de scholen ligt in handen van de schooldirecteuren. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de statuten en verder uitgewerkt in:

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Cedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Cedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

- Bestuursreglement
- Managementstatuut Raad van Toezicht
- Profiel Raad van Toezicht
- Profiel College van Bestuur
- Reglement Raad van Toezicht
- Toezichtskader (vastgesteld in 2018 en aangepast in 2021)
- Procuratieregeling

Schooldirecteuren leggen onder andere door middel van schriftelijke kwartaalrapportages verantwoording af aan de voorzitter College van Bestuur.

Conform het model "Afstemming intern en extern toezicht Stichting BRAVOO" overlegt het College van Bestuur met de wethouders van onderwijs van de gemeenten waartoe de scholen van Stichting Bravoo behoren. Het College van Bestuur legt de raad de begroting en het jaarverslag voor en brengt jaarlijks verslag uit omtrent zijn werkzaamheden. Het College van Bestuur besteedt daarbij in ieder geval aandacht aan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs. Het verslag wordt bekend gemaakt. In 2023 heeft er twee keer overleg plaatsgevonden, te weten in juni over het jaarverslag en in januari over de begroting.

Extern toezichthoudend orgaan (per 31 december 2023)

De portefeuillehouders (wethouders van Onderwijs) van de vier gemeenten:

mw. D. Kunst (Dongen)

mw. A. van Rooij (Geertruidenberg)

mw. S. Mandemakers (Loon op Zand)

mw. D. Odabasi (Waalwijk)

De belangrijkste taak van de Raad van Toezicht is, het uitzetten van de kaders waarbinnen het College van Bestuur in samenwerking met de directeuren van de scholen het beleid verder dient te concretiseren en binnen de organisatie uit te dragen. Regelmatig vindt er een toetsing plaats of de uitgezette acties tot het beoogde resultaat hebben geleid. De Raad van Toezicht belegt hiertoe periodiek een vergadering met het College van Bestuur.

Raad van Toezicht (per 31 december 2023):

mw. B. Baelemans

mw. N. Fouchier

dhr. W. Dankers

dhr. W. van den Elsen (voorzitter)

dhr. M. Liebregts

Er is voor de Raad van Toezicht een lijst van aftreden opgesteld. Op het moment dat er zich een vacature voordoet, wordt een kandidaat gezocht waarbij de benodigde competenties vooraf zijn beschreven. Kandidaten zullen door middel van een schrijven in (o.a.) regionale dagbladen worden opgeroepen te reageren. Er waren in 2023 geen vacatures voor de RvT.

De (gemeenschappelijke) medezeggenschap

Op elke Bravoo-school is de medezeggenschapsraad (MR) een belangrijke gesprekspartner voor het team en directie van de school. Dat geldt ook voor de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) op bestuursniveau. De GMR fungeert voor het bestuur als een gelijkwaardige gesprekspartner en als klankbord. In overleg wordt het beleid toegelicht en alle argumenten besproken. Altijd in goede harmonie en met wederzijds respect voor elkaars positie.

Er zijn tijdens het jaar 2023 enkele wisselingen geweest in de samenstelling van de GMR. In de onderstaande opsomming zijn niet alle leden het gehele jaar onderdeel geweest van de GMR.

<https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/bravooBestuurskantoor/Gedeelde>

documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx

Ivanka van Asselt (O-GMR)	deels
Tessa Brust (O-GMR)	deels
Miranda van Dongen (O-GMR)	deels
Eline van Gelder (O-GMR, voorzitter)	deels
Marieke van Geffen (O-GMR)	deels
Saskia Jansen (P-GMR)	
Kevin Janssen (P-GMR, voorzitter)	
Johan Ramstijn (O-GMR)	deels
Saskia Struijlaart (P-GMR)	deels
Arjen Kroon (O-GMR)	
Melanie Nieuwenhuisen (P-GMR)	deels
Ineke Sprangers (P-GMR)	deels
Esther Witteveen (O-GMR)	deels

De GMR heeft een jaarverslag opgesteld.

Horizontale dialoog en verbonden partijen

Organisatie of groep	Beknpte omschrijving van de (horizontale) dialoog of samenwerking en de ontwikkelingen hierin
Gemeente Dongen	Lokale Educatieve Agenda (LEA) Oekraïense leerlingen Door discontinuïteit in het bestuur bij een van de collega-schoolbesturen is er in het verslagjaar weinig inhoudelijk overleg geweest
Gemeente Geertruidenberg	Lokale Educatieve Agenda (LEA) Oekraïense leerlingen Inzet gemeentelijke NPO-gelden VVE-beleid; proces i.s.m. Oberon
Gemeente Loon op Zand	Lokale Educatieve Agenda (LEA), 4 programmalijnen: 1. Goed omgaan met gedragsproblematiek en voorkomen van uitval 2. Versterking doorgaande lijn kindcentra en taalontwikkeling 3. Aandacht preventie: eerste 6 weken aandacht voor de gouden regels Oekraïense leerlingen Op basis van een geactualiseerde leerlingprognose wordt het kwadrantenmodel (2013) losgelaten en gaan we uit van 5 (i.p.v. 4) basisscholen in de kern Kaatsheuvel.
Gemeente Waalwijk	Lokale Educatieve Agenda (LEA), 2 programmalijnen: 1. Preventie en veiligheid 2. VVE-Waalwijk Taalrijk Inzet gemeentelijke NPO-gelden Oekraïense leerlingen
SWV PO LHA	Evaluatieverslag Passend Onderwijs Stichting Bravoo masterclasses en Leernetwerken 2022-2023
SWV PO-30-03 RSV Breda	Uitvoeringsagenda 2022 Ondersteuningsplan 2023-2027

Klachtenbehandeling

In het verslagjaar is er één formele klacht binnengekomen, de Landelijke Klachtencommissie (LKC) heeft deze echter ongegrond verklaard.

Juridische structuur

Bravoo is een stichting.

Funciescheiding

Belangrijk onderdeel van het wetsontwerp over "governance" in het onderwijs, bekend onder de titel "goed bestuur, goed onderwijs", betreft de verplichte scheiding tussen bestuur en intern toezicht. Het wetsvoorstel kent dwingendrechtelijke bepalingen over de taken waarmee de interne toezichthouder/het toezichthoudend orgaan is belast. De vorm waarin organisaties de scheiding van bestuur en intern toezicht regelen is echter vrij. Dat kan via een functionele scheiding of via een organieke scheiding (het Raad van Toezicht-model). Bravoo heeft voor deze laatste gekozen.

Code Goed Bestuur

Op Stichting Bravoo is de Code Goed bestuur in het primair Onderwijs van de PO-Raad van toepassing.

Verantwoording van het beleid

ONDERWIJS & KWALITEIT

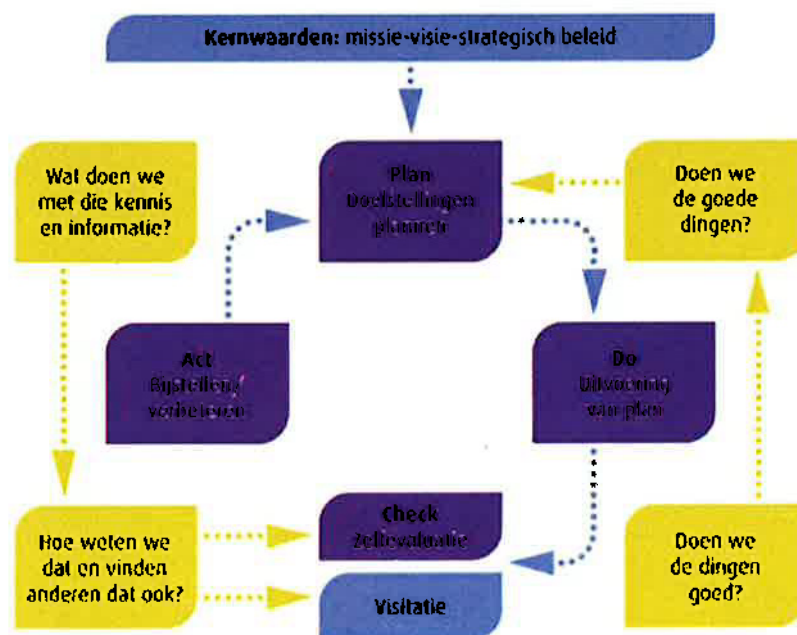
Onderwijskwaliteit en kwaliteitszorg

In het kwaliteitszorgdocument 'Regie op onderwijskwaliteit' is beschreven op welke manier Stichting Bravoo cyclisch en systematisch werkt aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit.

Kwaliteitszorg is 'het totaal van activiteiten, procedures en instrumenten, die bedoeld zijn om op een permanente, systematische en cyclische wijze de kwaliteit van het onderwijs en de organisatie te bepalen, te beheersen, te bewaken, te borgen en te verbeteren'. Dit komt concreet neer op het beantwoorden van de volgende vragen van de kwaliteitscyclus:

- Doen we de goede dingen?
- Doen we de dingen goed?
- Hoe weten we dat?
- Vinden anderen dat ook?
- Wat doen we met die kennis en informatie?

Schematisch weergegeven:

Daarbij moet gezegd worden dat Kwaliteitszorg in onze ogen veel meer is dan een optelsom van procedures, systemen en metingen. Het is de motor voor onderwijsontwikkeling en de basis voor professionele samenwerking. Kwaliteitszorg is een persoonlijke houding van waaruit je samen probeert het elke dag een stukje beter te doen. Een houding die maakt dat je successen kunt vieren en tegelijk het ook durft te benoemen en te leren van de keren dat het niet lukt. Een houding ook die ervoor zorgt dat je elke dag weer recht in de spiegel kunt kijken. Omdat je je daarmee op een open, samenwerkingsgerichte en integere manier inzet voor de ontwikkeling van onderwijs en de ontwikkeling van leerlingen.

[https://stichtingbravoo.sharapoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharapoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

In 2020 is begonnen met het werken in ontwikkelteams. Ieder beleidsterrein, waaronder "Onderwijs & Kwaliteit", heeft een ontwikkelteam dat bestaat uit een afvaardiging van directeuren en de beleidsmedewerker. In dit ontwikkelteam is een ambitiekaart opgesteld, gekoppeld aan het Koersplan, met daarin een jaarplanning, waarop alle punten ten behoeve van ontwikkeling van kwaliteitsbeleid staan. Eenmaal per week is er een bestuurskantooroverleg, waarin relevante zaken vanuit de ontwikkelteams worden besproken of zaken worden voorbereid ter bespreking in de ontwikkelteams. De voorzitters van deze teams presenteren de voortgang in directie-overleggen en desgevraagd in de GMR of RvT.

Elk kwartaal wordt een verslag gemaakt over de voorgaande periode, en één keer per jaar het bestuursverslag, waarin naast de financiële stand van zaken ook de inhoudelijke ontwikkelingen m.b.t. Onderwijs en Kwaliteit binnen Bravoo worden gevolgd en gerapporteerd.

Om zicht te houden op de onderwijskwaliteit worden met directeuren kwartaalgesprekken gevoerd. Wanneer risico's gesignaleerd worden, wordt door de directeur een plan van aanpak geschreven, worden interventies uitgevoerd en worden maandelijkse voortgangsgesprekken gehouden.

Het document 'Regie op Onderwijskwaliteit; op naar kwaliteitsverbetering' is op te vragen bij het bestuur.

Doelen en resultaten

In het Bravoo-document 'Analyse van de onderwijskwaliteit' zijn de doelen en resultaten op het gebied van onderwijskwaliteit beschreven, gebruikmakend van de 4D's (Data, Duiden, Doelen, Doen). Hieronder maken we zichtbaar waar de doelen uit voortgekomen zijn en wat de huidige status is.

Aan het stellen van onderstaande doelen wordt waar nodig een kostenraming gekoppeld en meegenomen in de begroting van het betreffende jaar.

Naar aanleiding van het inspectierapport van mei 2019:

Doel	Doen	Stand van zaken	Status
Bravoo heeft de doelmatigheid van bestedingen en de verantwoording daarop beschreven in het jaarverslag	De RvT besteedt aandacht aan de doelmatigheid van de besteding en de verantwoording van zijn toezicht daarop. Het bestuur besteedt aandacht aan de besteding en de verantwoording van de middelen voor passend onderwijs.		Doel is behaald.
Verder versterken van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle ketenpartners in de regio om kinderen zo goed mogelijk voor hun toekomst toe te rusten.	Bravoo werkt binnen de Deelnemersraad (DR) actief mee aan een wijkgerichte benadering naar inclusiever onderwijs en geeft hier binnen het eigen bestuur vorm aan.	De gebieden zijn ingedeeld. Er vinden gesprekken plaats met Deskundigen Bevoegd Gezag (DBG) per gebied over de kansen en knelpunten per gebied. Verder zijn er bijeenkomsten gepland voor directeuren, Intern Begeleiders (IB) en DBG-ers per gebied voor nadere kennismaking en afstemming.	Proces loopt nog.
Er zijn meer specialisten binnen de organisatie met een rol binnen het ontwikkelbeleid.	Ontwikkelbeleid opstellen en in gang zetten. Afname audits en Competentie Thermometers (CT) voortzetten volgens vastgestelde cyclus.	Deelname is met 38% toegenomen en wordt zeer gewaardeerd. Dit blijkt uit de evaluatie door de coördinatoren. Beleidsnotitie is opgesteld. Cyclus audits en CT weer opgepakt na corona.	Proces loopt nog.
Bravoo heeft de eigen ambities helder beschreven.	Bravoo Monitor Kwaliteit Jaarplannen ontwikkelteams (OT); goed volgen	Cyclisch proces wat verder geoptimaliseerd is. In september is de Koersplanperiode 2022-2026 gestart en sindsdien wordt met ambitiekaarten gewerkt.	Doel is behaald.
Ouders en leerlingen zijn betrokken bij samenstelling van het nieuwe koersplan.	Inspiratiesessies met ouders en kinderen om huidige plan te evalueren, maatschappelijke ontwikkelingen te benoemen en vooruit te kijken naar de toekomst.	In maart-mei 2022 hebben deze sessies plaatsgevonden. Samenvattingen zijn gemaakt en input meegenomen in concept Koersplan 2022-2026.	Doel is behaald.
Het werken als Professionele Leergemeenschap (PLG) met sterk onderwijskundig leiderschap staat.	Versterken tandem directie – IB	3 themabijeenkomsten voor directie-IB gehad. Ook voor nieuwe schooljaar gepland.	Proces loopt. Volgende stap: clusterbenadering scholen.

Naar aanleiding van interne audits:

Doel	Doen	Stand van zaken	Status
Bij de follow-up bezoeken scoort elke indicator minimaal voldoende.	Follow-up bezoeken (audits) inplannen met een duidelijke agenda.	De auditwerkgroep is aangevuld en uitgebreid met IB-ers. De afnames verlopen volgens planning.	Proces loopt nog.
Er is een verschuiving zichtbaar van voldoende naar ruim voldoende/goed.	Plan van aanpak per school n.a.v. rapportage. Opvolging op maat. GWGB+ inzetten.	Opvolging Plannen van aanpak in kwartaalgesprekken en voortgangsgesprekken. 5 scholen GWGB+ ingezet, waarvan er inmiddels 2 positief zijn afgerond.	Proces loopt nog.
In 2023 zijn 3 van onze scholen excellent.	Expertise binnen de scholen vergroten en deze breder inzetten. Interne audit afnemen ter voorbereiding aanvraag inspectiebezoek.	Traject 'Excellente scholen' is afgeschaft. Expertisevergroting onder medewerkers door BOC en externe scholing. Toename van taal-, reken- en gedragsspecialisten in de scholen. Doel wordt aangepast.	Afgerond.
Het leren van en met elkaar, schooloverstijgend, heeft zichtbaar vorm gekregen in leerkringen en aanbod (ontwikkelbeleid).	Op basis van ontwikkelingsvraagstukken en expertise scholen met elkaar verbinden (leren van en met elkaar).	Aanbod Bravoo ontwikkelcampus is geëvalueerd, wensen en behoeften zijn opgehaald en nieuw aanbod is vormgegeven.	Doel is behaald.
Scholen hebben gedifferentieerd ondersteuning vanuit het bestuur.	'Risico'-scholen maken een concreet plan van aanpak (verbeterplan) en met hen worden, naast de kwartaalgesprekken, maandelijks gerichte ontwikkelgesprekken gevoerd.	Met 3 scholen zijn maandelijks voortgangsgesprekken gevoerd. Op twee van deze scholen heeft een waarderingsonderzoek door de inspectie plaatsgevonden. Beiden hebben wederom een basisarrangement. Alle 3 de scholen hebben het GWGB+ traject van de PO-raad doorlopen.	Doel is behaald.
Er zijn gericht scholen en mensen aan elkaar gekoppeld om ontwikkeling te bevorderen.	Clusterbenadering onderzoeken.	Er zijn clusters gevormd. Tijdens de MT-tweedaagse in juni 2022 is een dagdeel gewerkt aan het formuleren van uitdagingen en oplossingen en is een plan van aanpak gemaakt.	Doel is behaald.

Naar aanleiding van de bestuursaudit:

Doel	Doen	Stand van zaken	Status
In de volgende fase is kwaliteitszorg verder doorontwikkeld en is gewerkt aan 'grotere' externe ambities (maatschappelijke vraagstukken)	We zullen tijd en ruimte nemen om het ingezette traject op kwaliteitszorg goed te implementeren.	Ontwikkelteams (OT's) geëvalueerd. Nieuwe OT's zijn gevormd op de beleidsterreinen Onderwijs & Kwaliteit, Personeel en Organisatie.	Proces loopt nog.
De koersuitspraken en de vertaling daarvan in streefdoelen zijn concreter, doelgerichter (ambities) en staan meer met elkaar in verbinding.	In het komende Koersplan wordt de stip op de horizon op bestuurlijk niveau zichtbaarder gemaakt en richtinggevende uitspraken worden geconcretiseerd.	Het Koersplan 2022-2026 is gereed. Beeldvorming op de toekomstuitspraken is tot stand gekomen tijdens de Management tweedaagse in juni 2022 en is zichtbaar gemaakt in vier visualisaties. De toekomstuitspraken zijn uitgewerkt in ambitiekaarten.	Doel is behaald.
De samenhang met andere besturen is versterkt.	Bij regionale vraagstukken worden partners actief opgezocht.	De deelnemersraad stuurt op een gebiedsgerichte benadering. Clusters zijn gevormd en komen zo'n 3 keer per jaar bijeen op basis van een heldere agenda. Jaarlijks worden de doelen voor het betreffende schooljaar bepaald. Daar is nog winst te behalen.	Proces loopt nog.
Er is back-up georganiseerd voor het geval Deskundige Bevoegd Gezag (DBG)/ beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit uitvalt.	Back-up voor DBG en beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit beleggen bij 2 directeuren.	Back-up voor DBG en beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit is belegd bij 2 directeuren.	Doel is behaald.
De tandem directie – Intern Begeleider (IB) is versterkt.	Directeuren en IB-ers krijgen gerichte (gezamenlijke) opdrachten/scholing, waarbij ze als tandem op moeten treden. Dit is vast onderdeel binnen de kwartaalgesprekken.	3 Directeuren-IB bijeenkomsten schooljaar 22-23. Gezamenlijke scholing Mijn schoolplan/ Mijn schoolrapportage. Bij risico-scholen gesprekken met directie en IB.	Proces loopt nog.

Naar aanleiding van de Competentie Thermometer:

Doel	Doen	Stand van zaken	Status
<p>Einde schooljaar 2022-2023 is bij elke leerkracht de CT afgenomen. 80% van deze groep is eind 2023 op alle 3 de onderdelen minimaal vakbekwaam.</p>	<p>De CT-cyclus uit 'Regie op onderwijskwaliteit' wordt uitgevoerd. Directeuren nemen de CT-analyse van hun school mee in de schoolontwikkeling en volgen de ontwikkeling van de leerkrachten binnen de gesprekkencyclus.</p>	<p>In totaal zijn nu 119 assessments afgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 86% is vakinhoudelijk vakbekwaam • 86% is vakdidactisch vakbekwaam • 96% is pedagogisch minimaal vakbekwaam. • 86% is volledig vakbekwaam • Bij alle mensen die een follow-up assessment hebben gehad, is ontwikkeling zichtbaar. 	<p>Proces loopt nog. Doel 80% vakbekwaam is behaald. Doel alle leerkrachten in deze doelgroep een assessment afgenomen was door corona uitgesteld en wordt eind school 23-24 behaald. Dan zullen alleen nog nieuw personeel, follow-ups en IB-assessments gepland worden.</p>

Overige ontwikkelingen

- Aanscherping waarderingskader inspectie op het gebied van:
 - OPO Basisvaardigheden (rekenen, taal, burgerschap)
 - Verduidelijking standaard Zicht op ontwikkeling en begeleiding (OP2)
 - Verduidelijking standaard Pedagogisch-didactisch handelen (OP3)

Toekomstige ontwikkelingen

Er worden een aantal ontwikkelingen verwacht, die mogelijk leiden tot aanpassingen van het gevoerd beleid:

- Werken vanuit een clusterbenadering van scholen om kwetsbaarheid te verkleinen;
- Fusie met Stichting Leerrijk;
- Invulling geven aan doelen digitale geletterdheid;
- In samenwerking met PO en VO partners invulling geven aan de subsidie verbinding PO-VO;
- Toename van aantallen nieuwkomers, waaronder crisis noodopvang, en het bieden van kwalitatief goed onderwijs ook voor deze doelgroep.

Onderwijsresultaten

Vanuit de inspectie zijn zes toetsen geaccepteerd om de eindopbrengsten van leerlingen te meten. Op onze scholen worden IEP, Route 8, AMN en Cito gebruikt. Het is niet meer mogelijk de ruwe scores te vergelijken, aangezien alle toetsen andere cijfers hanteren. Wel spreken alle toetsen dezelfde taal als het gaat om de referentieniveaus. De referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen schrijven voor wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van taal en rekenen. De referentieniveaus gelden voor het basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Er wordt onderscheid gemaakt tussen fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (1F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau (1S-niveau) heeft iedereen nodig om in de maatschappij mee te kunnen doen. Voor het primair onderwijs zijn twee niveaus vastgesteld voor lezen, taalverzorging en rekenen:

- Niveau 1F: **fundamenteel niveau**, geeft aan waar een leerling aan moet voldoen;

<https://sflchingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde>

documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model C.docx

- Niveau 1S (rekenen)/ 2F (lezen en taalverzorging): **hoger streefniveau**, geeft aan waar een leerling naar toe kan werken.

Hieronder een overzicht van behaalde percentages op de referentieniveaus van 2022 in relatie tot de inspectienorm en de Bravoo-norm, rekening houdend met de schoolweging.

Een opmerking vooraf:

- De resultaten met een * zijn van groepen met minder dan 10 leerlingen. Het gemiddelde is daarmee niet altijd representatief. Bij Obs de Start gaat het om 2 leerlingen, waarvan een met een OPP.

School	Weging t.b.v. 1S/2F	School score 1F	Onderwijs-inspectie 1F	Bravoonorm 1F	School-score 1S/2F	Onderwijs-inspectie 1S/2F	Bravoonorm 1S/2F
	2022 - 2023		Signaleringswaarde % ≥ 1F			Signaleringswaarde % ≥ 1S/2F	
Villa Vlinderhof	27,8	97,8	85	95	67,1	45,6	62,0
Vlinderboom	28,0	100*	85	95	63,0*	45,6	61,1
Springplank	28,2	100*	85	95	73,3*	43,6	61,1
De Start	29,6	100*	85	95	33,3*	41,5	59,2
Touwladder	30,0	97,8	85	95	66,7	41,5	68,3
Biezenkring	30,4	97,8	85	95	64,9	39,5	68,3
Hoef & Hugo	30,8	92,6	85	95	62,6	39,5	68,3
Krullevaar	32,0	94,4	85	95	61,1*	37,4	65,3
Den Bussel	31,8	86,8	85	95	60,0	37,4	65,8
Hoef & Hugo	32,3	100	85	95	42,9	35,4	65,3
Radonkel	34,7	100	85	95	60,0	31,3	61,0
Vd Heijden	37,2	100*	85	95	70,8*	25,1	46,0
Westerkim	39,5	100	85	95	45,8	21,0	43,7

Kijkend naar het gemiddelde over 3 jaren dan zien we het volgende beeld (Bron: Vensters.nl):

Wat is het percentage leerlingen dat het fundamentele niveau (1F) heeft behaald op de scholen onder het bestuur ten opzichte van vergelijkbare scholen in Nederland?

Legenda % 1F behaald

- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN op of boven gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Onder signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- | Signaleringswaarde inspectie (85,0%)
- Gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging

Wat is het percentage leerlingen dat het streefniveau (1S/2F) heeft behaald op de scholen onder het bestuur ten opzichte van vergelijkbare scholen in Nederland?

Legenda % 1S/2F behaald

- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN op of boven gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Onder signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- | Signaleringswaarde inspectie (afhankelijk van schoolweging)
- Gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging

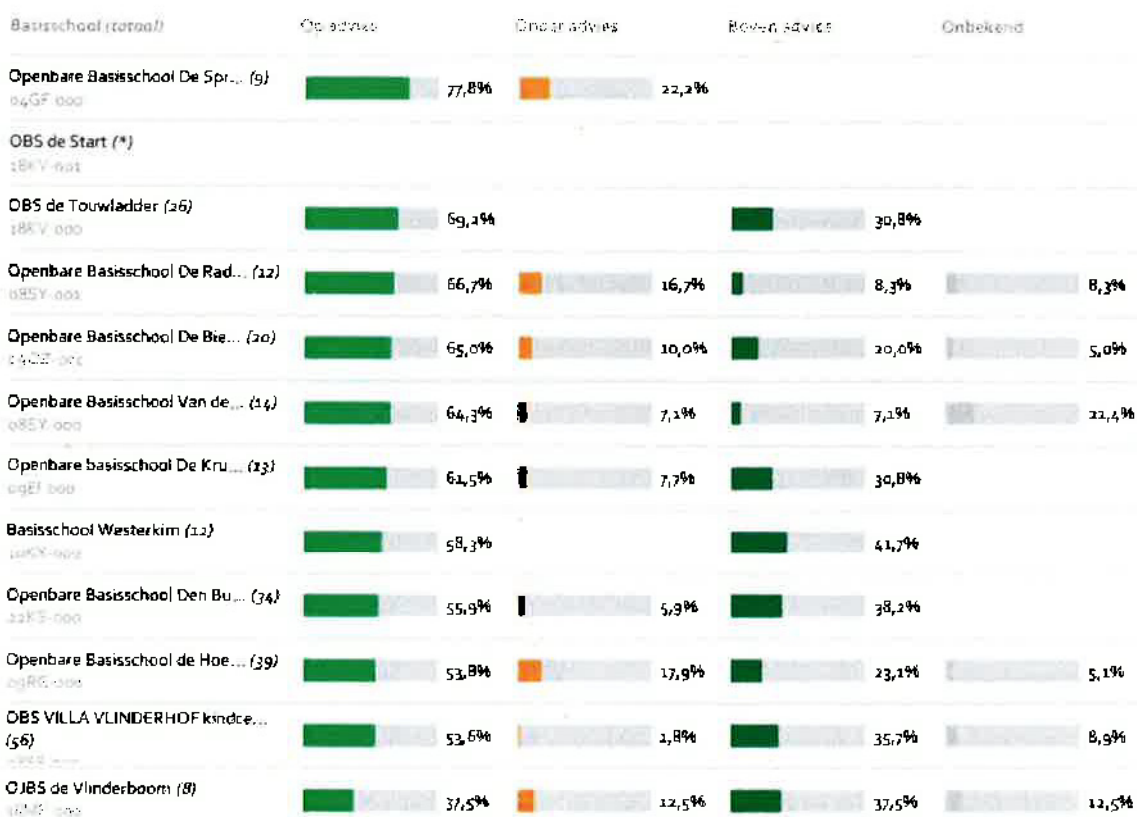
Voor de tussenopbrengsten wordt sinds schooljaar 2023-2024 op alle scholen gebruik gemaakt van Cito Leerling in Beeld (LiB).

De onderwijsresultaten en doorstroom per school zijn ook terug te vinden op scholenopdekaart.nl.

Doorstroom

Het is belangrijk te weten of de kinderen na groep 8 op de goede plek terecht zijn gekomen in het voortgezet onderwijs. We gebruiken daarvoor twee gegevens: Wat was het schooladvies en waar zitten de kinderen na 3 jaar in het Voortgezet Onderwijs. De gegevens komen van Vensters.nl

Zitten de leerlingen die in 2019-2020 naar het voortgezet onderwijs uitstroonden **na 3 jaar** op, onder of boven het schooladvies?

* De gegevens worden niet getoond omdat de groep leerlingen die is doorgestroomd naar het voortgezet onderwijs kleiner is dan vijf.

Onderwijs aan nieuwkomers

Bravoo biedt op al haar scholen structureel ondersteuning aan nieuwkomers en kinderen met een taalachterstand. In de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand gebeurt dit via het project Taalimpuls. Daarvoor is een aantal taalondersteuners werkzaam. Dit zijn leerkrachten, onderwijsassistenten en een logopedist met een ruime ervaring in taalondersteuning aan taalzwakke leerlingen en nieuwkomers. Ze hebben een grote kennis van methodes en kennen de doorgaande leerlijnen in verschillende groepen. Deze taalondersteuners bieden aan nieuwkomers (groep 1/2 2x p.w. 30 min., groep 3t/m8 2x p.w. 45 minuten) hulp door, na beoordeling, individueel en/of in groepjes, taalondersteuning aan de leerling(en) te geven dat zoveel mogelijk aansluit bij wat er in de groep gebeurt. Daarnaast adviseren ze de leerkracht met betrekking tot het observeren, het vaststellen van de beginsituatie/niveau, het

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na modul G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20modul%20G.docx)

inventariseren van onderwijsbehoeften wat betreft het taalonderwijs, taalaanbod in de groep en het aanschaffen van geschikt materiaal.

Taalimpuls wordt geboden voor groep 1-2, groep 3 en groep 5. Tot de doelgroep behoren:

- Kleuters met een taalachterstand.
- Kinderen met een VVE indicatie vanuit GGD.
- Taalzwakke leerlingen die gesignaleerd worden door de leerkracht n.a.v. een observatie instrument.

Doel van Taalimpuls:

- Groep 1-2: Vergroten van de passieve/actieve woordenschat, taal/rekenbegrippen en woordgebruik. Verbeteren luisterhouding.
- Groep 3: Vergroten van de passieve en actieve woordenschat en uitdrukkingen, ten einde een tekst beter te kunnen begrijpen (denk ook aan bijwoorden, voegwoorden, tijds- en plaats bepalende woorden, woorden m.b.t. hoedanigheid). Oefeningen m.b.t. zinsbouw en verhaal analyse. Oefenen spontane spraak. Begrijpend luisteren.
- Groep 5: Vergroten van de passieve en actieve woordenschat, uitdrukkingen en achtergrondkennis, hetgeen belangrijk is voor het begrijpen en verwerken van leerstof en het begrijpen van de wereld om hen heen. De leerlingen krijgen de woorden aangeboden in een betekenisvolle context van een aantal wereldoriëntatiethema's. Ook willen we een onderzoekende, nieuwsgierige houding van de kinderen stimuleren door zich vragen te leren stellen en zelfonderzoek te doen. Er is dan ook aandacht voor opzoekvaardigheden en verwerkingsvaardigheden. Ook het presenteren van zelfonderzoek wordt gestimuleerd.

Daarnaast wordt op basisschool Westerkim in een taalklas onderwijs geboden aan een groep nieuwkomersleerlingen.

In juni 2023 is door stichtingen Bravo en Leerrijk een gezamenlijke bestuurlijke visie op taalonderwijs geformuleerd.

Vanuit de bestuurlijke visie zijn zeven ambities geformuleerd die in de beleidsperiode 2023-2027 centraal staan. De zeven ambities zijn:

- 1) Er staat een kwalitatief hoogstaand taalaanbod voor nieuwkomers⁴ in de gemeentes Loon op Zand en Waalwijk;
- 2) De organisatie van extra taalondersteuning is geoptimaliseerd;
- 3) De inrichting van de aanpak voor nieuwkomers en taalondersteuning is cyclisch, planmatig, duurzaam en gebiedsgericht;
- 4) Er is actuele kennis en kunde bij leerkrachten, taalspecialisten en taalondersteuners;
- 5) Het taalaanbod heeft een integrale samenhang met alle vakgebieden en ontwikkelingsgebieden;
- 6) Er is een zichtbare en merkbare rijke taalomgeving op de basisscholen;
- 7) Scholen betrekken ouders actief bij de Nederlandse taalontwikkeling en gebruiken hiervoor ook de mogelijkheden van andere organisatie die binnen de gemeenten actief zijn op het gebied van taal.

Door de stijging van het aantal kinderen dat de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheerst en de kansen die er liggen om de ondersteuning aan leerlingen met een taalachterstand te optimaliseren, worden de ambities 1, 2 en 3 geprioriteerd. De ambities zijn uitgewerkt in opdrachtbeschrijvingen, die door een werkgroep gericht uitgewerkt wordt. In de werkgroep zijn naast het onderwijs ook andere organisaties vertegenwoordigd. Denk daarbij aan de gemeenten, kinderopvang, jeugdhulp, etc. In de opdrachtbeschrijving staat per vraagstuk uitgewerkt welke partners zich in welk vraagstuk verdiepen. Om daadkracht en snelheid te realiseren is een structuur ingericht van een stuurgroep en onderliggende werkgroepen.

De stuurgroep houdt zich bezig met het strategisch beleid, bewaakt de visie, stelt de kaders vast waarbinnen de werkgroep(en) werken en neemt besluiten op basis van de adviezen van de werkgroep(en). De stuurgroep stelt een werkgroep samen en formuleert de opdracht(en). De opdracht aan de werkgroep(en) staat per ambitie uitgewerkt.

⁴ 1 We hanteren hier de verzamelnaam 'Nieuwkomers' als verkorte versie van 'kinderen van nieuwkomers'. Dit zijn kinderen van asielzoekers, vluchtelingen, arbeidsmigranten en stafhouders.

<https://stichtingbravo.sharepoint.com/sites/BravoBestuurskantoor/Gedoelde>

documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx

Een werkgroep houdt zich bezig op tactisch en operationeel niveau, ontwikkelt beleid en formuleert adviezen binnen de gestelde kaders. Een werkgroep werkt onder verantwoordelijkheid van de stuurgroep. De beleidsmedewerker Onderwijs & Kwaliteit zorgt voor de verbinding tussen de stuurgroep en de werkgroep. Opzet Taalschool beschrijven.

In december 2023 heeft de stuurgroep akkoord gegeven op het inrichten van een centrale taalvoorziening, Taalschool Wereldrijk, voor de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand gezamenlijk. Een regiegroep gaat deze verder opzetten in het eerste kwartaal van 2024.

Internationalisering

'De wereld wordt kleiner en absolute grenzen vervagen. Door kennis te maken met andere landen en mensen uit verschillende culturen leren kinderen veel over de ander en zichzelf. Dit geeft leerlingen een streepje voor in onze internationale samenleving' (Bron: <https://www.nuffic.nl/onderwerpen/beginnen-met-internationalisering/beginnen-met-internationalisering-in-het-primair>). Deze uitspraak sluit naadloos aan bij de kernwaarden voor openbaar onderwijs, die wij als stichting nastreven. Bravoo heeft geen bovenschools beleid op het thema internationalisering. Wel is op alle scholen een burgerschapscan afgenomen door de CED-groep en zijn de uitkomsten daarvan verwerkt in het beleid en aanbod op burgerschap. Definities en doelen van internationalisering kunnen per school verschillen. Op basis van de nieuwe indicator in het waarderingskader van de inspectie, OPO Basisvaardigheden, zijn/worden de beleidsdocumenten geactualiseerd.

Onderzoek

Bravoo heeft geen bovenschools beleid op het thema onderzoek. We werken binnen onze scholen samen met drie PABO's. Onze opleidingsscholen bieden plaats aan groepen studenten (leerteams) die, in overleg met stageschool en opleiding, thema-onderzoek doen.

Inspectie

Op 5 oktober 2023 is het bestuursgesprek met de onderwijsinspectie gevoerd. Tijdens het verslagjaar hebben er inspectiebezoeken plaatsgevonden op De Krullevaar en De Radonkel. Beiden zijn positief afgerond met een basisarrangement.

Visitatie

Tijdens het verslagjaar heeft er geen bestuurlijke visitatie (vanuit het SWV-LHA) plaatsgevonden. Wel zijn er interne visitaties (audits) afgenomen. De bevindingen zijn uitgewerkt in rapportages, die gedeeld zijn met directeur en bestuur. De directeur heeft de aandachtspunten meegenomen in de school- en jaarplannen en heeft een presentatie gegeven van de bevindingen en de vervolgacties in het directeuren-IB overleg. Het bestuur bespreekt de rapportages en volgt de voortgang van de ingezette verbeteringen tijdens de kwartaalgesprekken met directeuren.

Stand van zaken na de 2^e ronde audits (periode jan-dec 2023):

Indicator	Onv.	Matig	Vold.	Ruim Vold.	Goed
OP ONDERWIJSPROCES					
OP0 Basisvaardigheden*					
OP1 Aanbod		2	3	2	
OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding		3	3	1	
OP3 Pedagogisch-didactisch handelen		3	3	1	
OP4 Onderwijstijd		2	3	2	
OP6 Afsluiting*					
<i>Totaal</i>	0	10	12	6	0
VS VEILIGHEID EN SCHOOLKLIMAAT					
VS1 Veiligheid			2	1	4
VS2 Schoolklimaat			2	1	4
<i>Totaal</i>	0	0	4	2	8
OR ONDERWIJSRESULTATEN					
OR1 Resultaten	1	3	3		
OR2 Sociale en maatschappelijke competenties		2	4	1	
<i>Totaal</i>	1	5	7	1	0
SKA STUREN, KWALITEITZORG EN AMBITIE					
SKA1 Visie, ambitie en doelen		1	4	2	
SKA2 Uitvoering en kwaliteitscultuur			5	1	1
SKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog			4	2	1
<i>Totaal</i>	0	1	13	5	2
TOTAAL					
	1	16	36	14	10

*Niet beoordeeld

Een van de scholen heeft in november 2022 een follow-up audit gehad (niet opgenomen in bovenstaand overzicht) om bij de inspectie een kwaliteitsonderzoek 'goed' aan te vragen. Inmiddels is het predicaat 'Excellente scholen' afgeschaft en heeft de school deze aanvraag niet meer gedaan. Bij scholen waarbij de onderwijsresultaten achterblijven bij onze eigen Bravoo-normen vinden maandelijks gerichte voortgangsgesprekken plaats.

Passend onderwijs

Stichting Bravoo beschrijft in haar document 'Beleid Passend Onderwijs Stichting Bravoo 2021-2025' wat de ambities zijn in het kader van Passend Onderwijs, welke doelen zij deze beleidsperiode wil bereiken en hoe de financiële middelen van beide SWV worden ingezet om deze doelen te bereiken. Dit document is tot stand gekomen door samenwerking met directeuren en Intern Begeleiders, met input vanuit data van de SWV-en, interne en externe audits, inspectierapporten, bestuursarrangementen en dossiers. Er is door de GMR ingestemd met dit beleid. In hoeverre het ondersteuningsaanbod op de afzonderlijke scholen hierbij aansluit, wordt nagegaan in de cyclus van interne audits en tijdens kwartaalgesprekken.

Bravoo heeft te maken met 2 verschillende SWV-en. In het betreffende beleidsdocument is getracht het beleid voor alle Bravoo-scholen zoveel mogelijk gelijk te trekken, zodat het leren van en met elkaar optimaal benut kan worden.

Niet alle doelen worden bereikt met inzet van de middelen van de SWV. Voor het bereiken van alle doelstellingen worden ook eigen middelen, Rijksmiddelen en middelen vanuit de gemeenten ingezet.

De middelen voor lichte ondersteuning, aangevuld met eigen middelen, heeft het bestuur als volgt ingezet (op hoofdlijnen):

- Per school (BRIN) wordt een vast bedrag van € 5.000,- toegekend en op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2022 een bedrag van € 65,- per leerling (periode jan t/m juli 2023) en op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2023 een bedrag van € 65,- per leerling (periode aug. t/m de. 2023) voor:
 - Inzet IB; versterken tandem directie-IB
 - Beleid Passend onderwijs nog beter onder de aandacht brengen, volgen, evalueren en bijstellen.
 - Beredeneerde keuzes maken hoe de middelen zo doelgericht mogelijk ingezet kunnen worden.
 - Onderzoek naar een passender manier van arrangeren (bv. schoolarrangementen)

De middelen voor zware ondersteuning heeft het bestuur als volgt ingezet (op hoofdlijnen):

- Op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2022 is een bedrag van € 115,- per leerling (periode jan t/m juli 2023) en op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2023 een bedrag van € 115,- per leerling (periode aug. t/m de. 2023) toegekend voor:
 - Aan elke school is een Ambulant Begeleider toegekend, ter versterking van het ondersteuningsteam en ter professionalisering van de IB en leerkracht.
 - Er zijn 31 bestuursarrangementen afgegeven, waarmee scholen Passend Onderwijs konden verzorgen aan individuele of groepen kinderen.

De middelen voor leergemeenschappen, aangevuld met eigen middelen, heeft het bestuur als volgt ingezet (op hoofdlijnen):

- Op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2022 is een bedrag van € 55,- per leerling (periode jan t/m juli 2023) en op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2023 een bedrag van € 55,- per leerling (periode aug. t/m de. 2023) toegekend:
 - Om het 'Van en met elkaar leren' vorm te geven. Daarvan is de Bravoo Ontwikkelcampus in 2021 opgericht en wordt sinds 2022 door bovenscholse expertiseteams (leerkringen) aanbod verzorgd, waarop alle medewerkers van Bravoo kunnen inschrijven. De thema's van deze leerkringen worden jaarlijks gefilterd uit data van onderwijskwaliteit. Coördinatoren zijn gefaciliteerd voor 0,1 fte en er zijn middelen ingezet voor externe inhuur van expertise daar waar deze niet binnen de stichting beschikbaar is.

De middelen voor meer- en hoogbegaafdheid heeft het bestuur als volgt ingezet (op hoofdlijnen):

- Op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2022 is een bedrag van € 15,- per leerling (periode jan t/m juli 2023) en op basis van het aantal leerlingen per 1 februari 2023 een bedrag van € 15,- per leerling (periode aug. t/m de. 2023) toegekend:
 - Bovenscholse is een coördinator HB aangesteld die tevens leerkracht van de bovenscholse plusklas is. Deze coördinator heeft o.a. de opdracht de basisondersteuning op het gebied van HB op de scholen te vergroten en een transfer van de plusklas naar de eigen school te realiseren.

In onderstaande tabel is bovenstaande uitgewerkt in een exploitatieoverzicht van inkomsten en uitgaven. Daarbij is de overdracht van de Bravoo-scholen zichtbaar. Hoe deze vervolgens weer besteed worden staat in bovenstaand toelichting onder de lichte ondersteuning.

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Totaaloverzicht inkomsten-uitgaven SWV's	
Inkomsten	
SWV LHA-3030	441.750,00
SWV LHA-3030 (DBG)	12.450,00
SWV PO-3003	68.880,00
	523.080,00
Uitgaven	
Overdracht aan scholen	197.735,00
Inkoop AB externe specialisten	111.000,00
Bestuursarrangementen	52.500,00
Kosten DBG	32.450,00
Kosten leerkringen/gemeenschappen	24.385,00
Faciliteren 5x leerkring 0.1000 FTE per LK	50.000,00
Onvoorzien	30.605,00
Meer- en hoogbegaafdheid	24.405,00
	523.080,00

Successen:

- Goedlopende leerkringen met inhoud.
- Door inzet arrangementen verwijzingen voorkomen en expertise vergroot.
- Meer specialisten op de scholen.
- Professionalisering leerkrachten en IB-ers.
- 3 succesvolle (terug)plaatsingen vanuit SO en Vroegbehandeling Kentalis.
- Versterking tandems directie – IB door o.a. eigen kweekvijver op deze gebieden, gezamenlijke bijeenkomsten met heldere agenda en maatwerk ondersteuning.
- DBG-ers in het gebied weten elkaar goed te vinden.
- Breed HB-aanbod op bovenschools en schoolniveau.

Niet gerealiseerd:

- Andere inzet AB-ers; heeft geen prioriteit gehad, doordat de tevredenheid op scholen groot was en de flexibiliteit van "De Kracht" voldoende. Geen consequenties voor het realiseren van de doelstellingen. Wel goed om hier kritisch naar te blijven kijken. Dit jaar is er gewerkt met een vast aanspreekpunt, maar de uitvoering (op basis van ingekochte uren en ondersteuningsbehoeften) wordt door verschillende mensen met gerichtere expertise gedaan.

De plannen van het bestuur in relatie tot de inzet van de middelen is door het bestuur geëvalueerd en vastgelegd in het document 'Terugblikken en vooruitkijken; Evaluatieverslag Passend Onderwijs'. Hieronder een samenvattend beeld:

De volledige documenten 'Beleid Passend Onderwijs Stichting Bravoo 2021-2025' en 'Terugblikken en vooruitkijken; Evaluatieverslag Passend Onderwijs' zijn op te vragen bij het bestuur.

Kwantitatieve gegevens aanvragen SWV:

In

1	Typen aanvraag	2021-2022 1949 lln		2022-2023 2129 lln	
		v ²	n ³	v	n
1.	Algemene adviesvragen	4		8	
2.	Arrangementen	13	17	11	9
3.	TLV SBO	9		11	
4.	TLV SO	4		5	
5.	Negatief besluit	1		0	
6.	Totaal behandelde aanvragen	48		44	

Het aantal *adviezen* laat een stijging zien ten opzichte van voorgaande jaren. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat er weer meer geadviseerd wordt aan de specialistische voorschoolse voorzieningen⁴ om een adviesvraag in te dienen. Daarnaast is te zien dat scholen ook weer eerder bij twijfel een adviesvraag indienen in plaats van direct een TLV-aanvraag. Dat is voornamelijk het gevolg van het feit dat niet de school maar de TAC oordeelt over SBO of SO. Daarnaast gaat het om vragen of de school zelf nog passend onderwijs kan bieden aan een leerling of dat er toch beter een overstap naar het S(B)O gemaakt kan worden. Dit schooljaar hebben drie adviezen hebben geleid tot een TLV SO, drie tot een TLV SBO en twee tot voortgang op het regulier basisonderwijs met een arrangement. Het aantal *arrangementen* neemt, na een kleine toename in 2021-2022, nu weer af. Dat geldt vooral voor de nieuwe arrangementen. Dit lijkt twee belangrijke oorzaken te hebben:

- Toename van het aantal bestuursarrangementen; deze zijn laagdrempeliger in te zetten en sneller aan te vragen.
- Gebrek aan personeel om de begeleiding uit te voeren.

Het aantal *TLV's SO en SBO* is dit jaar nagenoeg hetzelfde gebleven, zeker gezien het toegenomen aantal leerlingen binnen Bravoo.

Er zijn dit schooljaar geen *negatieve besluiten* genomen.

Als we kijken naar de afgegeven (bestuurs)arrangementen dan valt op dat ook dit jaar de meeste aanvragen gedaan worden op basis van ondersteuning op het gebied van didactische ontwikkeling, internaliserend- en externaliserend gedrag. Het grote aantal bestuursarrangementen op didactisch gebied is te verklaren vanuit het preventiever inzetten van interventies, naast het feit dat het SWV hiervoor geen arrangementen afgeeft. Arrangementen op internaliserend gedrag nemen weer wat af bij de bestuursarrangementen, maar dat lijken een beetje communicerende vaten met het aantal aanvragen bij het SWV. Het blijft wel een thema, waarop met regelmaat extra ondersteuning wordt ingezet. Zowel bij arrangementen van het SWV als bij de bestuursarrangementen is te zien dat we het meest handelingsverlegen zijn wanneer het gaat om externaliserend gedrag en dan met name bij jongens. Om deze kinderen goed te kunnen ondersteunen, worden expertise, achtervang en kleine groepen gemist. Scholen zijn in toenemende mate de ontwikkeling van de executieve functies in de jaarplannen aan het opnemen. Ook in de Bravoo Ontwikkelcampus wordt hier een professionaliseringsaanbod voor geboden. In enkele gevallen is een meer kindgerichte aanpak vereist en daarvoor worden dan bestuursarrangementen (en een enkele keer ook een arrangement van het SWV) ingezet. Er wordt een toename gezien van leerlingen die een overbruggingsarrangement krijgen. Omdat de S(B)O-scholen vol zitten, kunnen kinderen met een TLV niet geplaatst worden, moeten langer op de reguliere school blijven en om dat mogelijk te maken is dan een overbruggingsarrangement nodig. Er wordt nog steeds een toename gezien van leerlingen die met een taalachterstand of niet-Nederlands sprekend de school binnenkomen. Inmiddels zijn er twee werkgroepen actief:

² v=verlenging

³ n=nieuw

⁴ Onder andere Medisch Kleuter Dagverblijven en Orthopedagogische Dagcentra

[Https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde)

documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx

- Eerste Opvang Anderstaligen: met als doel dit meer te centraliseren om meer expertise te kunnen opdoen en bundelen en daarmee kwaliteit te kunnen leveren.
- Herijking extra taalondersteuning: met als doel versterken van de basisondersteuning op de scholen en effectiever, efficiënter en kwalitatief sterker inzetten van extra taalondersteuning.

Nationaal Programma Onderwijs

In 2021 heeft het Ministerie van OC&W het Nationaal Programma Onderwijs gelanceerd. Dit beoogt om de opgelopen achterstanden tijdens de coronaperiode in te halen. Voor het Primair Onderwijs bestaat dat uit 3 subsidiestromen. De reguliere middelen die alle scholen ontvangen, voor een aantal scholen met een schoolgewicht aanvullende bekostiging en ten slotte nog voor 3 scholen aanvullende middelen om het personeel een toelage te geven. In 2021 hebben alle scholen een schoolscan uitgevoerd om vast te stellen waar schoolspecifiek en leerling specifiek achterstanden zichtbaar zijn. Op basis van deze scans zijn er gesprekken gevoerd tussen directie school, beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit en de controller om interventies vast te stellen en financieel te vertalen. Deze interventies zijn vastgelegd in een format op basis waarvan instemming van de MR is verkregen. Er is gekozen om alle middelen op schoolniveau in te zetten. Interventies zijn divers, maar bestaan onder meer uit de inzet van extra onderwijsassistenten, scholingstrajecten in het kader van taal- en/ of rekencoördinator, inhuur externen (niet zijnde inhuur externen niet in loondienst) om bepaalde onderwijskundige gewenste ontwikkelingen te begeleiden en aanschaf van specifieke materialen. Ten slotte wordt er extra budget in culturele activiteiten gestoken ten behoeve van de sociaal emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. Personeelsleden en ouders op de scholen zijn via de MR-en betrokken bij het tot stand komen van de plannen. Einde schooljaar 2021-2022 zijn de plannen geëvalueerd en de plannen voor schooljaar 2022-2023 aangepast/opgesteld en vastgesteld met de MR-en.

Resultaten (op hoofdlijnen):

- Achterstanden verkleind, groei in opbrengsten;
- Verbetering van de groepsdynamiek;
- Woordenschatonderwijs versterkt;
- Toename van expertise op de scholen (professionalisering medewerkers op het gebied van executieve functies, rekenen, taal);
- Versterking van de instructievaardigheden bij leerkrachten;
- Aanschaf rekenmaterialen, waardoor het handelend rekenen meer aandacht heeft gekregen;
- Aanvulling ICT-hardware en software;
- Toename leesmotivatie door inzet leesspecialisten en 'De bieb op school'.

In 2023 is 38% van de uitgaven NPO besteed aan zogenaamde PNIL (Personeel Niet In Loondienst) uitgaven. Het gaat dan overwegend om inzet Remedial Teaching (RT), Leerlingbegeleiding en buurtsportcoaches. Er worden geen middelen bovenschools ingezet.

Sociale veiligheid

Binnen Bravoo zijn alle directeuren Preventiemedewerker van hun betreffende school. Bravoo heeft ook een bovenschools Preventiemedewerker:

In 2023 is:

- Het Veiligheidsplan is in 2022 in zijn geheel geëvalueerd en aangepast. In november 2023 zijn de gegevens van de nieuwe contactpersoon van Vertrouwenwerk opgenomen. Het veiligheidsbeleid wordt door directeuren geïntegreerd binnen de scholen en schoolspecifiek gemaakt.
- Het Toelatingsbeleid vastgesteld en uitgezet in de organisatie.
- Het Integriteitsbeleid vastgesteld en uitgezet in de organisatie.
- Het protocol Medisch handelen geëvalueerd en behalve lay-out-technisch niet veranderd. Het is opnieuw uitgezet in de organisatie.
- Een incidentenregister bijgehouden. Er is in 2023 contact geweest met de inspectie van het Ministerie van Sociale Zaken: Nederlandse arbeidsinspectie, maar meldingen bleken niet nodig

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

te zijn. In het totaal zijn er in 2023 7 ongevallen geregistreerd via een ongevallenregistratieformulier. Geen één keer ging het om ondeugdelijk materiaal. In één geval is er veelvuldig contact geweest met verzekeringsmaatschappijen, ouders, controller en schooldirecteur.

- Er hernieuwd aandacht besteed aan het juist verlopen van informatie t.a.v. Handle with Care.
- In 2023 is de volledige quickscan afgenomen onder al het personeel.

De volgende onderdelen zijn getoetst:

Algemene vragenlijst

Beheer Quickscan personeel

Algemene verplichtingen Arbowet

Personeel en gezondheid

Agressie en geweld - PSA Beleid

Veiligheid en gezondheid Schoolgebouw

Brandpreventie en bedrijfshulpverlening

Eind oktober 2023 zijn alle plannen van aanpak, n.a.v. de afgenomen RI&E en de controles daarop, bekeken door een extern toetsingsbedrijf HumanCapitalCare. Alle scholen hebben officieel toetsingsdocument ontvangen waarbij in alle gevallen voldaan wordt aan de toetsingscriteria.

Over het geheel genomen noemt het toetsingsbedrijf voor stichting Bravoo de volgende zaken:

In de basis gaat het vooral om punten die breed spelen binnen het primair onderwijs.

- Verhoogde werkdruk en in beperkte mate de aanwezigheid van ongewenst gedrag (veelal ouder richting leerkrachten).
- Het binnenklimaat is in veel scholen een uitdaging (oudere gebouwen).
- Verder waren er vooral een aantal punten omtrent brandveiligheid die terugkwamen. Denk aan brandcompartimenten die niet gesloten zijn. Dit kan zijn omdat er later nog doorboringen zijn gemaakt, maar in veel gevallen ook omdat er wiggen onder de deur liggen zodat de deur niet steeds dichtvalt. Uit veiligheidsoogpunt is dit natuurlijk geen wenselijke situatie, dan zou een magneetsluiting een passende oplossing kunnen zijn.
- De keuring van de NEN3140 (elektra veiligheid van arbeidsmiddelen) is niet op alle scholen uitgevoerd. Als hier beter oog voor is, wordt ook gesignaleerd dat kabels worden doorgelust, wat geen wenselijke situatie is.'

Naar aanleiding van bovenstaande en de opgestelde samenvatting van een gesprek met de veiligheidsdeskundige zijn er reeds acties uitgezet en zijn de andere acties opgenomen in het jaarplan 2024 van A&S (bouwmanagement bedrijf).

- Door elke school is de rapportage n.a.v. de Vragenlijst Sociale Veiligheid ingediend bij de inspectie. Twee scholen hebben deze te laat aangeleverd, terwijl zij dachten dat ze dat wel hadden gedaan: achteraf bleek een vinkje niet aan te staan. Dit is hersteld en in 2024 ontvingen we bericht van de Inspectie van het onderwijs dat daarmee voldaan is aan de eis.
- De uitkomst van de monitoring sociale veiligheid en de jaarlijkse rapportage van de vertrouwenspersonen is gebruikt voor de evaluatie van het veiligheidsbeleid. Er is in 2023 een nieuwe contactpersoon gekomen voor Bravoo van Vertrouwenswerk. Er is een gesprek geweest met Vertrouwenswerk om het jaarverslag van Vertrouwenswerk te bespreken samen met de beleidsmedewerker Onderwijs en Kwaliteit, voorzitter CvB en de bestuurssecretaris (tevens bovenscholings preventiemedewerker). Er zijn geen bijzondere zaken uit naar voren gekomen.
- Vertrouwenswerk heeft tijdens de studiedag in 2023 een workshop verzorgd i.v.m. het omgaan met lastig gedrag.

PERSONEEL & PROFESSIONALISERING

Doelen en resultaten

Welke doelen heeft het bestuur zichzelf gesteld ten aanzien van het personeel en de professionalisering en in hoeverre zijn deze doelen bereikt?

Het jaarplan 2023 van P&O is een afgeleide van het Koersplan 2022-2026. We streven naar het verbinden van bevoegen medewerkers die een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan ons Koersplan. Goed werkgeverschap, een leven lang leren en een goede kwantitatieve en kwalitatieve personeelsplanning zijn daarbij belangrijke thema's.

Per doel zullen we beschrijven of het doel is behaald of dat het proces nog lopende is. Aan het stellen van de genoemde doelen wordt waar nodig een kostenraming gekoppeld en meegenomen in de begroting van het betreffende jaar.

Doel	Doen	Stand van zaken	Status
De gesprekkencyclus is geactualiseerd en past bij de ontwikkelingsgerichte visie van Bravo.	Beleidsmedewerker P&O stelt, i.s.m. directeuren een nieuwe gesprekkencyclus op.	De implementatie heeft plaatsgevonden. Alle medewerkers zijn geïnformeerd over het Huis van Werkvermogen. Op alle scholen is een presentatie gegeven. De eerste ambitiegesprekken staan gepland voor het nieuwe jaar.	Doel is behaald.
Een optimale bezetting van medewerkers. Tijdig in kunnen spelen op alle ontwikkelingen en uitdagingen op het gebied van in- door- en uitstroom.	In 2021-2022 is Strategische Personeelsplanning (SPP) ingezet. Externe en interne analyse uitvoeren. Gewenste formatie vaststellen. Kenmerken van de huidige bezetting in kaart brengen. Externe arbeidsmarkt verkennen. Verwachte bezetting over 5 jaar in kaart brengen (uitstroom, verloop). Gaps en oplossingen bedenken en vertalen naar een actieplan.	De formatie en de bezetting is in kaart gebracht, er heeft een externe en interne analyse plaatsgevonden. Er is gekeken naar externe ontwikkelingen (zoals het tekort op de arbeidsmarkt), maar ook naar de wervingskracht. De ontwikkelbehoefte is in kaart gebracht aan de hand van 3 competenties die de komende jaren een belangrijke rol spelen bij het realiseren van de doelen uit het koersplan. Vervolgens zijn de 'gaps' in kaart gebracht en gezocht naar mogelijke oplossingen gekeken, gekoppeld aan beleidszaken t.a.v. mobiliteit, doorstroom, ontwikkeling, verzuim. SPP is een continue proces.	Proces loopt nog.
Er is in company cursusaanbod waar kennis en expertise gedeeld wordt.	Aanbod Bravo Ontwikkelcampus is beschikbaar en inschrijven kan via de Schoolupdate academie.	Ontwikkeling heeft een duidelijke plek gekregen binnen de kwaliteitscyclus, passend bij de kernwaarden van Bravo en bij het huidige Koersplan. De Bravo Ontwikkelcampus krijgt steeds meer gezicht en wordt beter gevonden en benut door medewerkers.	Doel is behaald.

<https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx>

Het thema van de jaarlijkse studiedag is vastgesteld voor 2024.	Het thema staat in het teken van ontmoeting, verbinding, inspiratie, kennis en delen. De beleidsmedewerker P&O maakt een voorstel en begroting voor de studiedag van 5 maart 2024.	De voorbereidingen zijn getroffen.	Proces loopt nog.
Bravoo is meer zichtbaar in de omgeving voor ouders en potentiële medewerkers (profilering van Bravoo scholen)	Werken aan de profilering van Bravoo middels het opstellen van een communicatieplan voor de externe communicatie van Bravoo met een omschrijving van communicatiedoelen per doelgroep en bijbehorende benaderingswijze en inzet van middelen.	Keuze voor een bureau is gemaakt.	Doel is behaald.
Mogelijkheden verkennen van 'anders organiseren' vanuit pedagogische en onderwijskundige overtuigingen.	<p>In de periode mei tot december 2023 wordt er binnen de scholen in de gemeente Dongen gewerkt vanuit de clustergedachte om ervaring op te doen (pilotfase).</p> <p>In december zal er via een evaluatieprocedure een besluit genomen worden over de voortgang.</p> <p>De clusterbenadering wordt gebruikt als een ingroeimodel dat we (kunnen) gebruiken binnen andere clusters, bijvoorbeeld bij tijdelijke vervanging door langdurige ziekte of afwezigheid.</p>	<p>Er heeft een positieve evaluatie plaatsgevonden waarin het besluit is genomen de pilotfase tot de zomervakantie 2024 te continueren.</p> <p>Door een gecertificeerde FUWA-medewerker van VOS/ABB zijn interviews gevoerd om tot een nieuwe functiebeschrijving te komen van clusterdirecteur en locatiedirecteur.</p> <p>Vanwege het samenwerkingstraject Bravoo-Leerrijk kan het clustermodel meegenomen worden bij de inrichting van de nieuwe organisatiestructuur</p>	Proces loopt nog.
Goed werkgeverschap komt tot uiting in een warm welkom voor nieuwe medewerkers middels een gestroomlijnd proces van indiensttreding	Programma opstellen voor nieuwe medewerkers, zodat zij de nodige kennis, vaardigheden en gedrag verwerven om bekend te raken binnen de school en de stichting.	<p>Er heeft een welkomst bijeenkomst plaatsgevonden waar informatie is gedeeld en op informele wijze kennis is gemaakt met collega's.</p> <p>Een onboardingsprocedure zal in gezamenlijkheid met Leerrijk opgepakt worden.</p>	Proces loopt nog.
Realiseren van 'de juiste medewerker op de juiste plaats', hierbij rekening houdend met de belangen van de	De gelegenheid bieden om talenten binnen Bravoo scholen optimaal te benutten en ambities te verwezenlijken.	Meerdere medewerkers hebben gebruik gemaakt van het nieuwe beleidsdocument en zijn gewisseld van school.	Doel is behaald.

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

organisatie/ de locatie en de voorkeuren van de medewerker.			
Met gelden vanuit de RAP subsidie deelnemen aan het zij-instroomtraject van RAP Midden Brabant.	Het RTC is in september 2023 een nieuwe wervingscampagne gestart voor het zij-instroomtraject.	Uit de werving & selectie zijn 3 kandidaten geworven die in februari 2024 starten met het zij-instroomtraject.	Doel is behaald.

Bekostiging professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders

Met ingang van 1 aug 2021 is een deel van de prestatieboxmiddelen in een nieuwe regeling verwerkt. Let wel: het is geen extra geld, alleen anders gealloceerd. Deze dient op een zelfde wijze als de werkdrukmiddelen behandeld en verantwoord te worden. Dus de (P)MR moet daar instemming in geven. Op de meeste scholen worden de middelen conform voorgaande jaren ingezet op teamscholing, individuele scholing, inhuur externen i.h.k.v. onderwijskundige ontwikkelingen en facilitering van personeel om de begeleiding van starters mogelijk te maken.

Toekomstige ontwikkelingen

Het personeelsbeleid van Stichting Bravoo is gericht op het behoud van werkgelegenheid en het realiseren van een kwalitatief integraal personeelsbeleid, waardoor de kwaliteit van het onderwijs gegarandeerd kan worden. De ontwikkelingen op de regionale arbeidsmarkt in het onderwijs, stellen de schoolbesturen in de regio Midden-Brabant voor een opgave. De samenwerkende schoolbesturen willen door de krachten te bundelen, verantwoordelijkheid nemen voor de personele gevolgen van deze ontwikkelingen. Zij doen dit met behoud van bestuurlijke autonomie en met oog voor de verschillen in personeelsbeleid, typen onderwijs en denominatie.

In de afgelopen jaren is door de directeuren actief op de volgende thema's gestuurd:

- de (beleving van) werkdruk, werklust en werkstress;
- passend onderwijs (o.a. handelingsplannen en gesprekken met ouders);
- functioneren, ontwikkeling en mobiliteit;
- verzuim;
- professioneel werkklimaat (feedback geven en ontvangen);
- het gesprek tussen medewerker en leidinggevende.

Toekomstige ontwikkelingen, die mogelijk leiden tot aanpassingen van het gevoerd personeelsbeleid, hebben met name betrekking op de uitwerking van het 'anders organiseren' zoals werken vanuit de clusterbenadering. Werken vanuit de clusterbenadering zal invloed hebben op het huidige functiehuis.

De arbeidsmarkt voor leerkrachten was ook in 2023 erg krap. Meer dan in voorgaande jaren waren er weinig leerkrachten beschikbaar, met name voor vervangingswerkzaamheden. De continuïteit van het onderwijs staat het meest onder druk bij het vervullen van langdurige vervangingen. De korte vervangingen worden veelal door de scholen zelf opgelost doordat er geen vervangers beschikbaar zijn. De voorkeur van een nieuwe leerkracht gaat naar een vaste groep. Naast de focus op het aantrekken van nieuwe leerkrachten en het behouden van onze eigen medewerkers zullen we ons moeten oriënteren op 'andere vormen' van organiseren en meer werken vanuit het clustergedachtengoed. De werkwijze om vanuit de Bravoo vervangingspool te werken is helder en verloopt goed.

Wij geloven dat mobiliteit en wendbaarheid bijdraagt aan duurzame inzetbaarheid, persoonlijk leiderschap en ontwikkeling en aan een brede inzetbaarheid (horizontaal en verticaal) van de medewerker en daarmee aan de kwaliteit van het onderwijs. In het mobiliteitsbeleid stellen wij de volgende doelen centraal:

- Realiseren van 'de juiste medewerker op de juiste plaats' hierbij rekening houdend met de belangen van de organisatie/de locatie en de voorkeuren van de medewerker

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

- Bevorderen van de duurzame inzetbaarheid van medewerkers
- Kansen bieden aan medewerkers om zich persoonlijk en professioneel verder te ontwikkelen
- Realiseren van uitwisseling van kennis en expertise binnen Bravoo.

RTC

De samenwerking met het Regionaal Transfer Centrum Midden Brabant (RTC-MB), bestaande uit meerdere besturen, is voortgezet. Net als in 2022 was het in 2023 erg lastig invulling te geven aan vervangingsaanvragen. In 2023 hebben we deelgenomen aan de wervingscampagne voor het zij-instroomtraject vanuit de RAP-regio (Regionale Aanpak Personeelstekort) Midden Brabant met als doel extra leerkrachten werven.

Verzuim

Het middellange en lange ziekteverzuim is relatief toegenomen. Het hoge verzuim blijft een risico voor een goede personeelsbezetting. Voor kleine teams is het niet haalbaar eigen teamleden te vervangen. Het tekort aan personeel voor vervangingsvraagstukken vormt een risico voor het welzijn van teamleden.

De samenwerking met GWL (Gezond Werken Langstraat; Arbodienst) wordt als positief ervaren. Met ondersteuning van de casemanager van GWL zijn lopende dossiers geëvalueerd en zijn er interventies ingezet. In 2024 staat duurzame inzetbaarheid opnieuw hoog op de agenda van P&O, omdat we het belangrijk vinden hier aandacht aan te besteden. We streven ernaar dat medewerkers zo lang mogelijk in het onderwijs bij Bravoo werkzaam kunnen zijn en blijven.

Een overzicht van de ontwikkeling van het ziekteverzuim over 2023 per kwartaal inclusief de meldingsfrequentie (tussen haakjes de cijfers over 2022):

2023	Verzuimpercentage	Meldingsfrequentie
1 ^e kwartaal	7,80% (8,78%)	0,42
2 ^e kwartaal	7,05% (7,79%)	0,20
3 ^e kwartaal	4,13% (5,75%)	0,13
4 ^e kwartaal	6,32% (7,35%)	0,44

Een overzicht van de ontwikkeling over de afgelopen jaren:

Verslagjaar	ZV%	Meldingsfrequentie
2019	4,27	0,91
2020	5,64	0,75
2021	7,62	0,77
2022	7,45	1,65
2023	6,27	1,25

Uitkeringen na ontslag

Wat zijn in het verslagjaar de kosten voor uitkeringen na ontslag?

Over het jaar 2023 hebben we minimale WW-kosten na ontslag gehad. Binnen de organisatie sturen we zorgvuldig op reden ontslag en de afwikkeling van dit proces. Over het jaar 2023 hebben we € 82.171 aan transitiekosten betaald. Deze kosten zijn voor 99,5% weer aan ons vergoed, aangezien het ging om een transitievergoeding vanwege ziek uit dienst.

Welke maatregelen worden genomen om werkloosheidskosten in de toekomst te voorkomen?

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Ook naar de toekomst blijven we zorgvuldig afwegen en toetsen op reden en begeleiding ontslag van medewerkers. Daarnaast besteden we veel aandacht aan ontwikkeling en herplaatsing, wat maakt dat instroom werkloosheid nagenoeg niet aan de orde is.

Strategisch personeelsbeleid

Hoe is het personeelsbeleid afgestemd op de onderwijskundige visie en de opgaven waar de scholen voor staan?

Het Koersplan is leidend voor het strategisch personeelsbeleid. Om deze thema's met elkaar te realiseren is de ontwikkeling van onze medewerkers van groot belang. Professionalisering is cruciaal voor het realiseren van diverse strategische doelstellingen, zoals eigentijds onderwijs en passend onderwijs. In 2022 is Strategische Personeelsplanning (SPP) als instrument ingezet, de Bravoo Ontwikkelcampus is verder doorontwikkeld en er is een waarderingsbeleid opgesteld.

Hoe wordt het personeelsbeleid geïmplementeerd, gemonitord en geëvalueerd? Hoe is de dialoog met leerkrachten en schoolleiders ingericht?

Ons Koersplan is leidend. Om het Koersplan te realiseren, bepalen we in goed overleg met directeuren en leerkrachten welke strategische P&O-thema's we op moeten pakken. In 2020 is begonnen met het werken in ontwikkelteams. Ieder beleidsterrein, waaronder "Personeel & Organisatie", heeft een ontwikkelteam dat bestaat uit een afvaardiging van directeuren en de beleidsmedewerker. In dit ontwikkelteam is een ambitiekaart opgesteld, gekoppeld aan het Koersplan, met daarin een jaarplanning, waarop alle punten ten behoeve van ontwikkeling van kwaliteitsbeleid staan. Eenmaal per week is er een bestuurskantooroverleg, waarin relevante zaken vanuit de ontwikkelteams worden besproken of zaken worden voorbereid ter bespreking in de ontwikkelteams. De voorzitters van deze teams presenteren de voortgang in directie-overleggen en desgevraagd in de GMR of RvT.

AVG

Sinds de invoering van de privacywetgeving is Stichting Bravoo volop bezig om de AVG-wetgeving invulling te geven. Er is een contract met de CED-groep voor het gebruik van de diensten van een Functionaris Gegevensbescherming en intern is er een Security Officer SO werkzaam.

Via de Schoolupdate academie zijn er modules beschikbaar waarmee directeuren, SO, leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel (OOP) zich kunnen blijven scholen op het gebied van AVG en om op die manier bewust te blijven van het belang van de bescherming van persoonsgegevens en om hen vervolgens handvatten te bieden hoe met deze gegevens veilig om te gaan.

De SO houdt de directeuren op de hoogte van AVG-ontwikkelingen en vraagt directeuren in de teams daar ook aandacht aan te geven, middels de nieuwsbrieven/casussen/filmpjes/quizen, etc.

Er zijn de volgende beleidsdocumenten⁵ beschikbaar:

- Het Handboek Informatiebeveiliging en Privacy
- Het IBP-beleid
- Een privacytoelichting en -verklaring
- Een privacyreglement
- Responsible disclosure voor medewerkers
- Responsible disclosure voor leerlingen

Vanuit deze beleidsdocumenten zijn weer vele praktische documenten ontstaan, zoals:

- Diverse geheimhoudingsverklaringen
- Document rechten van betrokkenen
- Document inhoud leerlingdossiers
- Beveiligd mailen

⁵ Zie ook website www.stichtingbravoo.nl

|| [https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

- Gegevensverstrekkingstabel, etc.

Deze documenten worden regelmatig geëvalueerd en waar nodig bijgesteld door de SO in samenspraak met de werkgroep AVG en de voorzitter CvB.

De voorzitter CvB en de SO hebben twee CED AVG-netwerkbijeenkomsten bijgewoond voor bestuurders en SO's. De SO is lid van het netwerk IBP van Kennisnet PO-raad en woont regelmatig webinars en trainingen bij.

In het begin van het schooljaar 23-24 hebben alle directeuren het jaarlijkse AVG controleformulier aangeleverd bij de SO: hierin wordt alles gecheckt op het gebied van AVG-zaken waaraan scholen moeten voldoen.

In 2023 zijn er twee schoolbezoeken (OBS De Hoef-Hugo en OBS De Krullevaar) geweest. In 2024 volgde het bestuursbezoek door de FG om te bekijken of alle zaken in 2023 rondom AVG op orde zijn geweest. Het rapport van het bestuursgesprek is erg lovend.

Naar aanleiding van de twee AVG schoolbezoeken is er een document opgesteld met conclusies en aanbevelingen t.b.v. de betrokken en de andere scholen ter lering. Het ging om relatief kleine verbeterpunten. Een van de aanbevelingen is Bravoo breed opgepakt: wijzigingen in het inschrijfformulier, waardoor het gehele Toelatingsbeleid is herbezien. Dit is besproken in het CvB, het DO en in de GMR ter instemming uiteindelijk is vastgesteld.

Sinds mei 2023 is er een dienst verwerkersovereenkomsten opgestart via de PO-Raad Kennisnet waarbij Bravoo is aangesloten en waarbij de tekenbevoegdheid bij de SO ligt onder verantwoording van voorzitter CvB. Er zijn inmiddels een aantal nieuwe verwerkersovereenkomsten 4.0 afgesloten en doorgegeven aan de CED-groep om ze te beoordelen en ze op te nemen in het Bravoo verwerkersregister.

Stichting Bravoo heeft de zaken op orde wat betreft cybersecurity. Bravoo heeft een cybersecurityverzekering. Deze is in 2023 i.v.m. de aangescherpte eisen vanuit de verzekeringsmaatschappij opnieuw bekeken.

Behalve het AVG controlerapport over 2023 van de FG, hierbij een aantal zaken waaruit blijkt dat Bravoo hier aandacht voor heeft:

- Alle apparatuur en platformen binnen Bravoo worden beheerd en beveiligd en er moet ingelogd worden via MultiFactorAuthorisation (MFA). Parnassys is daaraan gekoppeld.
- Alle medewerkers zijn op de hoogte van ons Gedragsprotocol ICT. De gedragscode geeft aan wat het IBP-beleid voor medewerkers in de praktijk betekent en legt vast wat er van de medewerkers verwacht wordt met betrekking tot het gebruik van de ter beschikking gestelde bedrijfsmiddelen en de inzet van eigen devices voor schoolwerkzaamheden. Verder wordt hiervoor in directeurenoverleggen en via de nieuwsbrief aandacht gevraagd. Er is een bijeenkomst geweest voor nieuwe medewerkers waarbij zij geïnformeerd zijn over wat er van hun verwacht wordt op het gebied van AVG.
- Printen is voor alle medewerkers alleen beveiligd mogelijk.
- Skool heeft een rapport uitgebracht rondom de veiligheid van de ICT-systemen van Bravoo en daar komt Bravoo als zeer veilig uit t.o.v. andere PO-onderwijsinstellingen.

HUISVESTING & FACILITAIRE ZAKEN

De stichting heeft ten doel om voor al haar scholen een schoolgebouw te hebben dat voldoet aan wet- en regelgeving, maar daarnaast ook bijdraagt aan het welzijn van zowel de medewerkers als de leerlingen. In 2022 zijn op alle scholen CO2-meters geplaatst om dit onderdeel te kunnen monitoren.

In het verslagjaar zijn de volgende (ver-)nieuwbouw projecten voorbereid:

School	Plaats	Begeleiding
Springplank	's Gravenmoer	ICS
Biezenkring	Dongen	ICS
Radonkel	Raamsdonksveer	ICS
Hoef	Waalwijk	Hevo

Bravoo is, net zoals andere onderwijsstichtingen, sterk afhankelijk van de gemeente voor het realiseren van onderwijshuisvesting voor haar scholen waarbij soms discussie in de gemeenteraad vertragend werkt. Via een structuur van stuurgroep (wethouder en bestuurder(s)), projectgroep (directeur(en)) en werkgroepen (met een afvaardiging uit het schoolteam) wordt op elke school de (ver-)nieuwbouw verder uitgewerkt en is er aandacht voor duurzaamheid door middel van o.a. de volgende eisen :

- (B)ENG (Bijna) Energie Neutraal Gebouw
- Frisse Scholen Klasse B

Bravoo heeft hierbij de voorkeur om de invulling van het bouwheerschap door de gemeente(n) te laten plaatsvinden. De keuze van een eventuele kindpartner maakt Bravoo, daar waar dit mogelijk is, graag zelf. Dat kan overigens ook in samenspraak met andere gebruikers en de gemeente(n) plaatsvinden.

Naast nieuwbouw voor bovenstaande scholen worden inmiddels, met behulp van gemeente of zelfstandig, onderzoeken gedaan naar verduurzamen van de andere scholen (panden). Daarbij wordt in eerste instantie vooral naar plaatsing van zonnepanelen gekeken, maar ook andere opties worden onderzocht.

Daar waar sprake is van "leegstand" dan wel ruimte beschikbaar is voor voorschoolse dan wel naschoolse opvang zullen scholen van Bravoo meewerken aan verhuur aan kinderopvang. Daar zal een reële, minstens kostendeckende huur, voor gevraagd worden. De geldstroom die hier meer gemoeid is, is al jaren een constante. Huisvesting van instellingen voor kinderopvang in schoolgebouwen moet leiden tot nauwe samenwerking met de school teneinde een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen mogelijk te maken. Deze samenwerking willen we eerst inhoudelijk vormgeven. Op termijn kan ook gedacht worden over een nauwere bestuurlijke samenwerking met betreffende voorzieningen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat van toepassing zijnde wetgeving helder (geworden) moet zijn en de eventuele risico's beperkt en overzichtelijk.

Voor wat betreft facilitaire zaken voldoet de stichting aan Europese aanbestedingsregels daar waar relevant, en daar waar het niet verplicht is via EU-aanbesteding zet men in op onderhands centraal inkopen. Bij voorkeur middels meerjarige overeenkomsten. Daar waar mogelijk is er aandacht voor duurzaamheid. Denk hierbij aan de inkoop van FSC-gekeurd kopieerpapier. Bravoo heeft de intentie om hier beleidsmatig meer aandacht voor te hebben in de toekomst.

FINANCIËEL BELEID

Beleidsmatig heeft Bravoo een aantal doelen beschreven. Deze zijn algemeen als het gaat om het voldoen aan wet- en regelgeving en het structureel voldoen aan de geldende signaleringswaarden van de inspectie. Uitgangspunt is dat de Bravoo-begroting jaarlijks rond de € 0 sluit. Tenzij er sprake is van een bovenmatig eigen vermogen of de noodzaak om verantwoord te investeren in bepaalde activiteiten, dan is een negatief resultaat mogelijk. Ten slotte vindt Bravoo dat zoveel als mogelijk het geld terecht moet komen daar waar het voor bedoeld is: de kinderen op onze scholen. Daarmee moeten de onderwijskundige doelen gerealiseerd worden die in ons Koersplan staan:

- Bravoo biedt boeiend, eigentijds en duurzaam onderwijs voor doeners en denkers
- Bravoo betekent een leven lang leren, met en van elkaar

Samengevat beschrijven we dit als: "Bravoo blijft in alle opzichten een gezonde organisatie".

Bravoo stelt jaarlijks een meerjarenbegroting op. Dit als onderdeel van het proces om tot een jaarbegroting te komen. Hierin worden specifiek de meerjarige leerling ontwikkeling per school alsmede de meerjarige investeringsverwachting meegenomen. Daarnaast wordt o.b.v. het leerlingenaantal het aantal groepen en de formatie aangepast. Overige zaken worden overwegend als een constante gezien, specifieke schoolwijzigingen daar gehouden. Op stichtingsniveau wordt het meerjarige strategische beleidsplan (Koersplan) beoordeeld en daar waar financiële componenten aanwezig zijn in de bovenschoolse begroting meegenomen. Dat kan gaan om structurele middelen, maar ook om de inzet van incidentele middelen.

Afgelopen jaren is er geïnvesteerd in ICT (uitbreiding hardware en migratie naar werken in de Cloud) en scholing op dit gebied, de opzet van de Bravoo Ontwikkelcampus (BOC) en het in stand houden van meer groepen op een aantal scholen dan op basis van de bekostiging mogelijk zou zijn. De bestuurder beslist jaarlijks waar hier noodzaak toe is.

Ook een specifiek landelijk programma (Nationaal Programma Onderwijs) heeft sinds 2021 tot extra investeringen geleid. Let wel, deze worden bekostigd vanuit extra middelen welke door het Ministerie van OC&W voor 2 schooljaren (2021-2022 en 2022-2023) zijn toegekend. Dit beoogt om de opgelopen achterstanden tijdens de coronaperiode in te halen. Voor het Primair Onderwijs bestaat dat uit 3 subsidiestromen. De reguliere middelen die alle scholen ontvangen, voor een aantal scholen met een schoolgewicht aanvullende bekostiging en ten slotte nog voor 3 scholen aanvullende middelen om het personeel een toelage te geven. In 2021 is 50% van de ontvangen subsidie besteed en in 2022 is dit opgelopen tot 71,5%. Eind 2022 stond er een bedrag van €905.133. Het restant zal in de jaren 2024 t/m 2025 besteed worden en is in de jaarrekening opgenomen als een bestemmingsreserve publiek.

Voor de toekomst verwacht Bravoo in het begin nog een lichte leerlingenkrimp waarna een voorzichtige stijging zichtbaar zal zijn. In Loon op Zand is dit laatste al zichtbaar. De verwachting is dat dit geen dan wel zeer beperkte invloed zal hebben op het aantal groepen en daarmee de formatie. Er is wel nog een ander item dat van invloed kan zijn op toekomstig beleid: de wijziging van de wijze van vaststellen van de voorziening onderhoud (invoerdatum 1 jan 2024). Het bestuur zal moeten kiezen tussen instandhouding van een voorziening onderhoud, maar dan o.b.v. de componentenmethode ofwel te gaan activeren en afschrijven. Wat de gevolgen zijn op het eigen vermogen zijn op dit moment nog onbekend, maar o.b.v. informatie vanuit de sector lijkt het erop alsof er een verschuiving van eigen vermogen naar voorziening zal plaatsvinden (bij keuze van het instandhouden van een voorziening) of juist een vrijval vanuit de voorziening naar het eigen vermogen bij de keuze voor activeren en afschrijven. Deze keuze zal waarschijnlijk een negatief effect hebben op het jaarlijkse exploitatieresultaat.

Bravoo voldoet aan de kengetallen die de onderwijsinspectie hanteert:

Omschrijving Signaleringswaarden	
Waarde	Grens
Solvabiliteit 2, ((eigen vermogen + voorzieningen)/totale passiva)	< 0,3 bodemgrens
Liquiditeit (current ratio), (vlottende activa/kort vreemd vermogen)	< 0,75 bodemgrens (bij een groot bestuur > 12 mln omzet)
Huisvestingsratio ((huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen)/totale lasten)	< 0,10 plafond
Weerstandvermogen, (eigen vermogen/totale baten)	< 0,05 bodemgrens
Rentabiliteit (resultaat/totale baten)	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10

Investeringsbeleid

Jaarlijks, tijdens het proces van totstandkoming van de jaarbegroting, worden in een gesprek tussen directie en controller de investeringen besproken. Daarbij wordt naar vervangings- zowel als uitbreidingsinvesteringen gekeken. Er wordt vooral naar de eerste 3 jaren gekeken en daar waar bekend, wordt doorgekeken naar 5 jaar.

Treasury

De regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 wordt nageleefd alsmede het Treasurystatuut. De doelstellingen van het treasurybeleid van Stichting Bravoo zijn:

- het zorgdragen voor de tijdige beschikbaarheid van de benodigde middelen tegen acceptabele condities;
- het minimaliseren van de kosten van het verkrijgen van financiële middelen;
- het optimaliseren van het rendement van eventuele tijdelijk overtollige liquide financiële middelen;
- het beheersen van financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen zijn verbonden;
- het registreren van transacties in de administratie;
- het vormen van adequate dossiers;
- een goede interne en externe informatievoorziening over de uitvoering van het treasurybeleid;
- het nakomen van wettelijke verplichtingen inzake bovenstaande.

Stichting Bravoo dient te allen tijde aan haar korte en langdurige verplichtingen te kunnen voldoen en zo nodig ook altijd voldoende middelen aan te kunnen trekken voor het uitvoeren van de onderwijsactiviteiten. Daarbij worden de volgende ratio's en normen gehanteerd:

Ratio	Norm (minimum)	Minimum Bravoo
Solvabiliteit: het vermogen om op lange termijn aan de financiële verplichtingen te voldoen Eigen vermogen + voorzieningen/ balanstotaal	30%	35%

Ratio	Norm (minimum)	Minimum Bravoo
Liquiditeit: het vermogen om op de korte termijn aan de financiële verplichtingen te voldoen Totaal kortlopende activa/totaal kortlopende schulden	75%	100%

Voor het dagelijks beheer van de beleggingen werd ook in 2023 gebruik gemaakt van de diensten van een externe vermogensbeheerder (Rabobank), binnen de kaders van de wet Belenen en beleggen. Onderstaand overzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van de balanswaarde.

Financiële vaste activa (FVA)		
	2023	2022
Balanswaarde 1 januari	892.995	1.032.570
Verkochte FVA (balanswaarde)	-100.000	-100.000
Aankoop FVA (aanschafwaarde)	122.091	118.010
Herrubricering naar vorderingen	-	-99.805
Koersmutaties	35.806	-157.586
Totaal Financiële vaste activa	950.893	793.189

In onderstaand overzicht is de portefeuilverdeling zichtbaar per 1 januari en per 31 december 2023.

Soort obligatie/aandelen	Rente percentage	Volume 31-12-2023	Aankoop waarde	Koers 31-12-2023
ABN AMRO 17-27	1,125	100.000	88.800	88.334
Bank Ned. Gemeenten 21-33	0,125	100.000	98.550	78.980
BNP Paribas 16-26	1,625	100.000	104.700	96.913
BPCE 20-30	0,625	100.000	102.300	85.555
Comp de Finan 2010-2025	4,000	50.000	55.711	50.877
Credit Agricole 2019/2028 0,01%	0,010	100.000	99.600	88.129
KFW 2018-2033 1,125%	1,125	100.000	111.240	88.117
Nederland 1998-2028	5,500	55.000	67.896	62.167
Nederland 17-28 0,75	0,750	100.000	100.230	93.930
Nederland 2020/2030	-	100.000	83.130	83.130
Nordea Bank 2017/2027 1,125%	1,125	100.000	104.900	94.326
Rabobank 10-25 4,125%	4,250	40.000	50.040	40.436
Totaal van deze portefeuille		1.045.000	1.067.097	950.893

Allocatie van middelen

De begroting is het uitgangspunt bij de toekenning van de formatie. Per school is de begroting in meerjarig perspectief opgesteld waarin gedetailleerde informatie is opgenomen over de inzet van personeel zowel in werktijdfactor (FTE's) als in euro's en waarbij ook naar het volgende schooljaar gekeken is. Uitgangspunten die hierbij gebruikt worden, zijn:

- Middelen toekennen aan scholen volgens beschikking DUO
- Salarisadministratie volgens salarisadministratie bij scholen
- Risico's voor rekening van scholen: verzuim, inschaling etc.

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

- Een inhoudingspercentage om bovenschoolse kosten te dekken (13%)
- Een inhoudingspercentage om onderlinge solidariteit tussen de scholen te kunnen waarborgen en om beleidskeuzes mogelijk te maken (3%)
- Kosten Duurzame inzetbaarheid, ouderschaps- en zwangerschapsverlof op schoolniveau
- Aanstelling van medewerkers voor de Bravoo vervangingspool bovenschools
- Niet in het allocatiemodel en dus op schoolniveau opgenomen: arrangementen (SWV), middelen asielkinderen, werkdrukmiddelen, lerarenbeurs en zij-instromers. Ook de NPO-middelen zijn uitgezonderd.

Vanuit de bovenschoolse middelen wordt o.b.v. verzoeken van de directie aanvullende middelen toegekend aan scholen. Het bestuur besluit hiertoe na advies van de controller.

Naast bovenstaande algemene allocatie wordt een deel van de middelen in het kader van Passend Onderwijs bovenschools afgeroomd. Het gaat dan om de zware ondersteuning en de middelen ten behoeve van de leergemeenschappen.

Vanuit de 13% bovenschoolse inhouding wordt onder meer de bovenschoolse formatie (o.a. bestuurskantoor) en daarmee samenhangende huisvestingslasten, kosten grootschalig onderhoud inclusief de jaarlijkse onderhoudscontracten van de installaties, de kosten van het externe administratiekantoor, de kosten van de accountant en contributies aan de besturenorganisaties betaald. Vanuit de 3% bovenschoolse inhouding worden kosten betaald om individuele scholen te ondersteunen/faciliteren ten behoeve van de kwaliteit van het onderwijs. Daarnaast worden er medewerkers (deels) mee bekostigd die bezig zijn met taalontwikkeling, plusklassen, inzet ten behoeve van GMR-taken, interne audits, coördinatie leerkringen en de kosten voor zij-instromers.

Onderwijsachterstandenmiddelen

De middelen worden voor 100% toegekend aan de school waar ze volgens de Rijksbekostiging aan toegekend worden. Er is geen bovenschools aanvullend beleid op van toepassing.

Met deze middelen realiseren de Bravoo-scholen in de praktijk kleinere klassen, er wordt meer gebruik gemaakt van onderwijsassistenten dan anders gedaan zou zijn en daar waar nodig vindt extra begeleiding plaats op leerling niveau.

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Intern risicobeheersysteem

Hoewel geen afzonderlijk strategisch beleidsdoel is hier voortdurend aandacht voor. Uitgangspunt is dat alle risico's in hun samenhang, rekening houdend met de doelstellingen van Bravoo, op een geaccepteerd niveau moeten worden gebracht en gehouden. Risicomanagement zorgt ervoor dat de verschillende risico's 'in de hoofden' van bestuur, directeuren en medewerkers voor iedereen inzichtelijk gemaakt zijn. Hierdoor kan een gelijk beeld bestaan over de belangrijkste risico's en ontstaat bij iedereen een sterk risicobewustzijn.

Door het benoemen en uitvoeren van beheersmaatregelen voordat risico's daadwerkelijk zijn opgetreden, is het mogelijk proactief met risico's om te gaan. Het past niet om af te wachten tot risico's optreden, wij ontwikkelen preventief beleid om risico's te beheersen. Het bestuur en de controller bespreken regelmatig samen en met de financiële commissie van de Raad van Toezicht welke risico's Bravoo ziet en of en zo ja welke maatregelen zijn of worden genomen.

In de processen voor personeelsmutaties en factuurverwerking zijn, daar waar mogelijk, functiescheidingen aangebracht. Denk hierbij aan het zichtbaar fatteren van wijzigingen in het crediteurenproces, het verwerken van facturen loopt via digitale autorisatie met verschillende rollen en rechten en het betaalproces loopt via meerdere medewerkers waarbij uiteindelijk het bestuur goedkeurt in telebankieren. Daarnaast zorgt een externe partij ervoor dat in het personeelsproces de

CAO gevolgd wordt en wijzigingen in PSA-stamgegevens via een workflow lopen. Daarbij zijn er verschillende rollen die invoeren, fatteren en goedkeuren.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

Inzicht in risico's die Bravo loopt staat voortdurend op de agenda. In 2018 is onze kwalitatieve analyse door onze accountant geactualiseerd met een kwantitatieve analyse. Wij actualiseren al jaren onze risico's op de volgende domeinen:

1. Leerlingen
2. Personeel
3. Financiën
4. Huisvesting
5. Kwaliteit

We nemen hieronder de risicomatrix op en geven aan op welke wijze wij van oordeel zijn dat we deze risico's in beeld hebben.

Domein	Omschrijving mogelijk risico	Toelichting	Impact
Leerlingen	Leerlingenprognoses zijn te optimistisch	Op basis van een analyse van prognoses door directeuren in het verleden wordt een vergelijking met de daadwerkelijke aantallen per school gemaakt.	Financiële Impact kan fors zijn. Iedere 20 leerlingen is al snel € 122K.
	Impact van negatieve pers op instroom leerlingen	Het bestuur spreekt de directeuren regelmatig. Daarin is structureel aandacht voor mogelijke negatieve exposure.	
	Risico als gevolg van veiligheid	Ons veiligheidsbeleid is in 2019 geactualiseerd en wordt gemonitord en daar waar nodig geactualiseerd	Risico is afgedekt met een aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering.
Personeel	Langdurig verzuim neemt toe	Gezien de toenemende werkdruk als gevolg van lerarentekort en maatschappelijke ontwikkelingen neemt het verzuim mogelijk toe.	De kosten bestaan naast verlet ook nog uit verplichte re-integratie kosten en een eventuele instroom WGA. Die laatste is nog collectief afgedekt middels een sectorpremie met een bestuurs specifieke af-/opslag.
	Keuze eigen-risicodragerschap ziektevervang pakt negatief uit	Door de verhoging van de werkdruk kan het verzuim toenemen. Aangezien de vervangingskosten nu voor rekening van Bravo komen leidt dit tot een toename van de jaarlijkse loonkosten.	Bravo gaat uit van een verzuimpercentage van 5%. Ieder procent dat het verzuim hoger ligt zal leiden tot een stijging van de loonkosten met zo'n € 115K.
	Deskundigheid personeel onvoldoende	Er is besloten om bij ieder onderwijzend personeelslid de competentiethermometer af te nemen, zodat we een actueel overzicht van de competenties van het personeel hebben.	
	Deskundigheid directeuren is niet voldoende	Directeuren bewaken hun inschrijving in het RDO en in de functioneringsgesprekken is scholing/professionalisering een terugkerend thema	Directeuren nemen verkeerde/onjuiste beslissingen
	Ontslagdossiers onvoldoende op orde	Indien Bravo de wet poortwachter en de CAO voorwaarden t.a.v. beëindiging van tijdelijke contracten	In 2015 is een P&O-er benoemd om onder meer dit risico te mitigeren.

		niet juist uitvoert loopt Bravo het risico op verhaalkosten via het participatiefonds.	
Financiën	Kwaliteit van de planning en control cyclus niet voldoende	De interne procedures worden niet nageleefd waardoor mogelijk te veel formatie op de scholen beschikbaar is. Contracten worden niet tijdig geëvalueerd, herzien, aangepast of opgezegd.	Per FTE te veel formatie zijn de kosten gemiddeld € 85K. Mogelijke dubbeling in kosten vanwege onjuist contractbeheer.
	Financieringsstromen vanuit SWV neemt af	Bij de invoering van Passend Onderwijs is er een nieuwe financiering via de SWV's gekomen. De instroom in het SBO en (V)SO moet via deze RSV's bekostigd worden. Een toename van deze instroom leidt tot minder middelen voor het reguliere BAO en dus voor Bravo.	Het maximale risico is ongeveer € 595K zijnde de totale vergoeding uit beide SWV's waar Bravo onderdeel van uitmaakt.
	Wijziging (vereenvoudiging van) bekostiging door het Ministerie van OC&W	De beoogde wijziging heeft effect op wijze van berekenen van de Rijksbijdragen. De afhankelijkheid van de GGL (Gewogen Gemiddelde Lerarenleeftijd) vervalt, het onderscheid bekostiging kinderen < 8 jaar en 8 jaar en ouder vervalt, de peildatum voor de leerlingtelling verschuift van 1 okt T-1 naar 1 feb T-1. Daarnaast komt er een vast bedrag per leerling voor zowel personele- als materiele bekostiging en een vast materiele voet. Ten slotte vindt er ook nog verdere een vereenvoudiging plaats in financieringsstromen en berekeningswijze.	Er is een 3 jaren (2023-2025) overgangsregeling vastgesteld die gebaseerd is op bekostiging volgens: 75% oud/25% nieuw, via 50% oud/50% nieuw naar 25% oud/75% nieuw.
Huisvesting	Onderhoudsvoorziening niet toereikend	Ons MOP is uitgebreid naar een perspectief van 20 jaar (in plaats van 10) en wordt periodiek geactualiseerd zodat we mogelijke risico's tijdig in beeld hebben.	De jaarlijkse dotatie zou te laag kunnen zijn,. De impact is structureel < € 100K.
	Doordecentralisatie groot buitenonderhoud	Zie de regel hierboven.	
	Aanpassing wet-regelgeving inzake de onderhoudsvoorziening heeft negatief effect.	Voorheen, t/m 2018, waren er 3 methodes hoe om te gaan met uitgaven t.b.v. groot onderhoud. M.i.v. jan 2019 mag het nog maar volgens 2 methodes. Bravo gebruikt 1 van deze twee, maar maakt daarvoor nog gebruik van een overgangsregeling, die gold voor 2018 t/m 2021 en is verlengd t/m 2023.	De opbouw van de voorziening onderhoud moet m.i.v.2024 aangepast worden. De financiële Impact, zowel positief als negatief, is nog niet vastgesteld. Effecten kunnen eenmalig zijn op het eigen vermogen alsmede op de jaarlijkse dotatie aan de voorziening.
	Klimaatgesteldheid gebouwen	Naar aanleiding van het onderzoek vanuit LCVS naar het CO2 gehalte en de kwaliteit van de ventilatie in schoolgebouwen is gebleken dat deze	In samenwerking met bouwbegeleiding kijken welke maatregelen noodzakelijk zijn en daar waar mogelijk gebruik maken van de

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110674 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110674%20na%20model%20G.docx)

		in 7 van onze panden onvoldoende is. Voor 3 daarvan staat nieuwbouw gepland op korte termijn.	subsidie SUVIS. Gemeenten in de regio geven geen financiële bijdrage.
Kwaliteit	De inspectie vindt de onderwijskwaliteit niet op orde	Bravoo is bezig het document "Regie op onderwijskwaliteit" als groeidocument vorm en inhoud te geven. Het laatste bestuursonderzoek door de onderwijsinspectie is recent en was positief.	Lager instroom leerlingen doordat ouders hun kinderen niet naar een Bravoo-school laten gaan die niet minimaal een voldoende oordeel hebben.

Naast bovenstaande "structurele" risico's zijn er ook risico's op kortere termijn. Deze zijn eerder beschreven in de Kaderbrief, begroting 2023 en Meerjarenbegroting 2023-2026.

De begroting en meerjarenbegroting zijn op basis van de meest actuele gegevens opgesteld. In dit stuk zijn een aantal risico's benoemd. In onderstaand overzicht zijn alle risico's zichtbaar gemaakt:

- 1) Het verzuim is 6% i.p.v. de begrote 5%. Er is ook personeel beschikbaar om deze vervangingen daadwerkelijk in te vullen en dat leidt tot extra kosten van € 100K. Daarmee wordt het resultaat met een bedrag van € 100K negatief beïnvloedt. De kans dat dit zich voordoet is klein;
- 2) Verdere stijging van energielasten in 2025 en verder. Tot en met 2024 is inmiddels een 60% stijging meegenomen. Voor 2025 zou dit op kunnen lopen tot 70% (€ 25K) en verder in de toekomst is dit nog onzekerder, maar de energiemarkt lijkt wel in rustiger vaarwater terecht gekomen.
- 3) Stijging van overige lasten: de grootste kostenposten (schoonmaak en energie) zijn in de begroting 2024 naar boven bijgesteld. De kans is aanwezig dat ook de andere kosten zullen stijgen ten gevolge van de hardnekkige inflatie. Het Ministerie van Onderwijs heeft voor 2024 een negatieve aanpassing van 0,14% bepaald. Op basis van deze info is gekozen voor een kostenneutrale verwerking. In de risicotabel is uitgegaan van 4% stijging zonder dekking;
- 4) De aanpassing van de bekostiging met 3,93% (€ 550K) blijft achter of komt helemaal niet. Afgelopen jaren is gebleken dat 99,5% van de kosten achteraf gecompenseerd werd;

De kans dat alle risico's zich voor zullen doen is zeer klein. Het eigen vermogen van de stichting is van dien aard dat dit risico voor 2024 gelopen kan worden. Wel zal sturing voor de jaren erna moeten plaatsvinden als ze zich daadwerkelijk voordoen.

Ontwikkeling resultaat bij het voordoen van de risico's:

(x € 1.000)	2024	2025
Resultaat begroot	-378	-164
Risico verzuim	-100	-100
Risico energie	-	-25
Risico overige lasten	-60	-60
Risico bekostiging	-550	-550
Resultaat na risico's	-1.088	-899

In 2023 is een onderzoek tot verder gaande samenwerking met Leerrijk opgestart. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het besluit van beide Colleges van Bestuur om te gaan fuseren. Dit met een ingangsdatum van 1 januari 2024. Vanuit de externe begeleiding van het onderzoek zijn een aantal risico's beschreven. De belangrijkste zijn hieronder weergegeven.

- 1) Effectieve samenwerking kan pas goed tot stand komen als processen van de organisaties worden geharmoniseerd;

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskanloer/Gedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskanloer/Gedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

- 2) De ambitie en de werkdruk is hoog. Alle ontwikkelingen moeten behapbaar blijven voor personeel. Belangrijk is dat in de harmonisatiefase en daarna, veranderingen geleidelijk en beheersbaar worden opgepakt met het personeel.
- 3) Bij de nieuwbouw/vernieuwbouw van De Hoef moet Bravoo wellicht eigen middelen inzetten. Hiervoor is € 600.000,- gereserveerd. Door aanhoudende kostenstijgingen zal constant goed gekeken worden of dat bedrag nog passend is.
- 4) Bij Teresia investeert Leerrijk voor ongeveer € 150.000,- in ventilatie. Deze investering is voorzien.
- 5) Daarnaast hebben Bravoo en Leerrijk enkele nieuwbouwprojecten die naar achteren zijn geschoven. Het effect daarvan is dat onderhoudskosten gaan stijgen.

Verantwoording van de financiën

ONTWIKKELINGEN IN MEERJARIG PERSPECTIEF

Leerlingen

Voor de bekostiging is sinds 2022 het leerlingaantal per 1 februari bepalend. We nemen de prognoses hieronder *cursief* op

Jaar	Leerlingaantal 1 februari	Groei/krimp absoluut
2022	2022	
2023	2119	103
<i>2024</i>	<i>2132</i>	<i>13</i>
<i>2025</i>	<i>2095</i>	<i>- 37</i>
<i>2026</i>	<i>2087</i>	<i>- 8</i>

De meerjarige leerling ontwikkeling is qua trend nog licht neerwaarts. Dat is gebaseerd op een combinatie van gemeentelijke prognoses van 1-2 jaar geleden en inschatting van onze directeuren afgelopen najaar. Dit sluit ook aan bij de landelijke trend. Naar verwachting zou vanaf 2025-2026 stabilisering en toename zichtbaar worden. Dat laatste is nog steeds landelijk zichtbaar, maar zal waarschijnlijk groter zijn ten gevolge van de zogenaamde "coronakinderen". We zullen dat waarschijnlijk in de nieuwe gemeentelijke prognoses, die eind 2023/begin 2024 beschikbaar komen, ook gaan zien.

Een overzicht van de krimp en groei op schoolniveau gebaseerd op de februaritelling. Opvallend zijn de stijgingen bij de scholen in de gemeente Dongen (Springplank, Westerkim en Biezenkring), een gevolg van de sluiting per 1 augustus 2022 van KBS Noorderpoort (Initia).

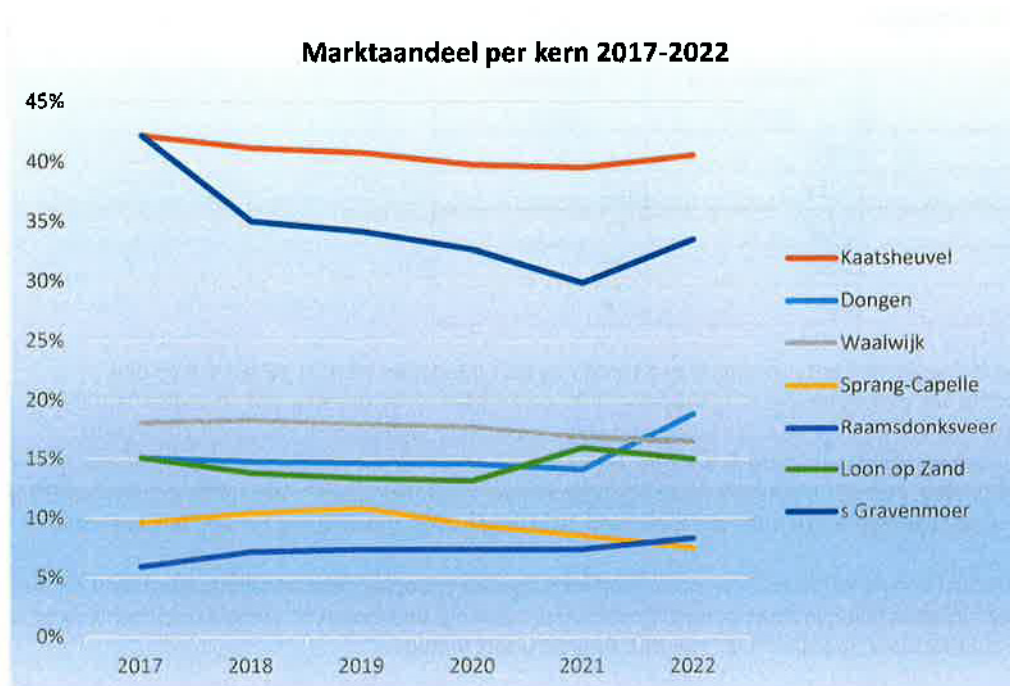
	2022	2023	2024	+/-
De Springplank	49	66	67	2
De Radonkel	69	71	65	-6
Villa Vlinderhof	541	526	518	-8
Van der Heijden	71	71	76	5
De Krullevaar	59	56	62	6
De Biezenkring	194	270	283	13
De Hoef	313	297	282	-15
De Hugo	83	85	85	0
Westerkim	59	84	90	6
De Touwladder	175	186	208	22
De Start	28	30	33	2
De Vlinderboom	83	75	71	-4
Den Bussel	298	301	292	-9
totaal	2022	2119	2132	13

Onze scholen liggen in vier gemeenten. Per kern is een omgevingsanalyse gemaakt waarbij het aandeel van onze scholen wordt vergeleken met scholen van andere stichtingen. Hieronder geven we de ontwikkeling van het marktaandeel van Bravoo-scholen in de afgelopen 6 jaren (2017-2022) weer, dit is nog gebaseerd op de oktobertellingen.

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Marktaandeel⁶ per kern 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kaatsheuvel	42%	41%	41%	40%	40%	41%
Dongen	15%	15%	15%	15%	14%	19%
Waalwijk	18%	18%	18%	18%	17%	16%
Sprang-Capelle	10%	10%	11%	9%	9%	8%
Raamsdonksveer	6%	7%	7%	7%	7%	8%
's Gravenmoer	42%	35%	34%	33%	30%	34%
Loon op Zand	15%	14%	13%	13%	16%	15%

Vanaf 1 augustus 2023 gelden de volgende opheffingsnormen (tussen haakjes de oude normen):

Gemeente	Norm
Gemeente Waalwijk (kern)	153 (153)
Gemeente Waalwijk (buitengebied)	48 (49)
Gemeente Dongen (kern)	152 (155)
Gemeente Dongen (buitengebied)	51 (45)
Gemeente Geertruidenberg	123 (126)
Gemeente Loon op Zand	89 (89)

Deze gewijzigde normen zijn van positief belang voor de Krullevaar (Sprang-Capelle, op 011022: 53 leerlingen) en in negatieve zin voor de Springplank ('s Gravenmoer, op 011022: 68 leerlingen)

In 2020 is gestart met een meer professionele aanpak bij de wijze (onder andere via diverse advertentie-uitingen) waarop scholen zich presenteren naar toekomstige ouders en leerlingen, in 2020-2022 zijn ook de websites van de scholen geactualiseerd waardoor deze ook beter via smartphones te raadplegen zijn. Op de website van de stichting wordt regelmatig verslag gedaan van de wijze waarop onze scholen zich

⁶ DUO heeft de leerlingaantallen aangepast, waardoor ze voor ons momenteel niet langer te bewerken zijn. Vandaar dat we ons moeten beperken tot de gegevens tot en met 2022

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde/documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

in de verschillende (regionale) kranten presenteren. In een krimpende markt zijn wij in staat gebleken ons leerlingaantal minimaal te stabiliseren. Na een intensieve campagne in de regionale en landelijke media, mede ondersteund door een groot aantal actieve inwoners is het aantal inschrijvingen op OBS De Start in De Moer toegenomen. Het voortbestaan van deze school is veiliggesteld, zeker gezien het aantal woningen wat in de komende jaren gebouwd gaat worden.

Wij zijn van mening dat we de risico's met betrekking tot de ontwikkelingen van het leerlingaantal op een goede manier in kaart brengen en houden.

FTE (teldatum 01-08)

Aantal FTE	Vorig jaar (T-1)	Verslagjaar 2023 (T)	T+1	T+2	T+3
Bestuur / management	9.2	8.8	8.4	8.4	8.4
Personeel primair proces / docerend personeel	126.4	127.2	127.2	125.0	124.5
Ondersteunend personeel / overige deelnemers	27.7	28.4	28.5	23.8	23.8
Totaal	163.3	164.4	164.1	157.2	156.7

De ontwikkeling van het aantal FTE is normaal gesproken vooral afhankelijk van de ontwikkeling van het leerlingaantal. Daarnaast is de mate van aanpassing van de (incidentele) bekostiging van invloed. De komende jaren zal het wegvallen van de middelen NPO mogelijk ook leiden tot een krimp in FTE. Dit is zichtbaar in de kolom T+2.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN EN BALANS

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2022	Begroot 2023	Realisatie 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Verschil Realisatie 2023 t.o.v. Begroting 2023	Verschil Realisatie 2023 t.o.v. Realisatie 2022
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Baten								
Rijksbijdragen	16.162	16.097	17.145	17.438	17.378	17.195	1.048	983
Overige overheidsbijdragen en subsidies	118	65	69	59	54	54	4	-50
Overige baten	265	118	377	306	306	306	259	113
Totaal baten	16.545	16.280	17.591	17.803	17.738	17.555	1.311	1.046
Lasten								
Personeelslasten	12.659	13.251	14.231	14.781	14.501	14.327	980	1.572
Afschrijvingen	290	308	308	318	349	330	0	19
Huisvestingslasten	2.124	1.459	1.512	1.590	1.585	1.580	52	-613
Overige lasten	1.579	1.578	1.598	1.494	1.468	1.430	20	19
Totaal lasten	16.652	16.598	17.649	18.183	17.903	17.667	1.052	997
Saldo								
Saldo baten en lasten	-107	-318	-58	-380	-165	-112	259	49
Saldo financiële baten en lasten	-149	2	43	2	2	2	41	192
Totaal Resultaat	-256	316	16	378	164	111	301	241

Analyse resultaat 2023 versus begroting 2023

De Rijksbijdragen zijn significant (€ 1.05 mln.) hoger dan begroot. Belangrijkste oorzaken zijn dat de bekostiging in 2023 aangepast is om de extra kosten van de CAO die afgesloten is in 2023 te dekken. Het gaat om een bedrag van zo'n € 0.68mln.. Er zijn groeibaten (€ 445K) gerealiseerd, specifiek voor de Biezenkring ruim € 300K welke niet begroot waren. Ten slotte zijn er meer (€ 71K) inkomsten vanuit de samenwerkingsverbanden ontvangen. Het grootste deel (€ 67K) door aanpassing van de bekostiging naar boven en de stijging van het leerlingenaantal.

De overige overheidsbijdragen zijn in lijn met de begroting.

De overige baten zijn € 259K hoger dan begroot. Daar zijn een paar oorzaken voor te benoemen. Extra inkomsten medegebruik € 11K, niet begrote detachering personeel € 164K (i.h.k.v. taakklas); ouderbijdragen i.h.k.v. overblijven, schoolreisjes en schoolkamp €71K en overige opbrengsten € 4K.

De Personeelslasten zijn € 980K hoger dan begroot. Belangrijkste oorzaak is de stijging van de werkgeverslasten ten gevolge van de CAO die in 2023 afgesloten is. Ongeveer € 938K. is daar aan te herleiden. Daarnaast is er € 282K meer aan gelden ontvangen vanuit het UWV in het kader van transitievergoedingen (€ 81K) en zwangerschapsuitkeringen (€ 201K). Aan inhuur van personeel (OP, conciërges en overige) is € 159K meer uitgegeven. Ten behoeve van personele voorzieningen is € 101K meer gedoteerd dan begroot, vooral ten behoeve van de voorziening langdurig zieken. De kosten voor nascholing zijn (€44K) lager dan begroot en er is geen gebruik gemaakt van inhuur interim-management (€ 50K). Ten slotte zijn de kosten voor Arbo en outplacement samen € 36K hoger dan begroot. De overige personeelslasten zijn € 120K lager dan begroot.

De huisvestingslasten zijn € 52K hoger dan begroot. Hogere kosten voor klein onderhoud (€ 12K). Daar staat tegenover dat de energielasten € 12K lager zijn dan begroot en de schoonmaakkosten ook nog € 21K hoger dan begroot. Publiekrechtelijke heffingen en overige huisvestingslasten zijn € 36K hoger dan begroot.

De overige lasten zijn € 20K hoger dan begroot. Afwijkingen zijn zichtbaar in hogere beheerslasten (€ 18K), in hogere uitgaven aan en ten behoeve van de RvT (€ 20K), hogere uitgaven aan leer- en hulpmiddelen van € 41K veroorzaakt door een verschuiving van investeringen naar zogenaamde leerpakketten. Daar staat tegenover dat er € 70K minder aan overige onderwijskosten is uitgegeven. Belangrijkste oorzaak is dat hier NPO-uitgaven waarvan nog niet bekend was waar deze concreet aan zouden worden uitgegeven begroot stonden. Deze zijn op andere plaatsen verantwoord in de realisatie.

Het saldo financiële baten minus financiële lasten is € 41K beter dan begroot. De rentebaten op de obligaties zijn iets (€ 5K) beter dan begroot, De ongerealiseerde koerswinst is € 36K. Belangrijkste oorzaak hiervoor is de stabiliserende marktrente op de obligatiemarkt. Bravoo kiest er voor om koersresultaten niet te begroten om daarmee geen onnodige financiële risico's te lopen.

Analyse resultaat 2023 versus realisatie 2022

Naast bovenstaande analyse, die overwegend ook geldt voor verschillen tussen 2022 en 2023 zijn er nog een paar aanvullende oorzaken te benoemen die specifiek tussen 2023 en 2022 zitten.

De Rijksbijdragen zijn zo'n € 1.7mln hoger tgv meer leerlingen en hogere bekostiging per leerling. Dat laatste vooral door de CAO wijziging van 10%.

NPO bekostiging is in 2022 ontvangen voor het hele jaar (12 maanden), terwijl dit in 2023 voor de periode jan t/m juli 2023 (7 maanden) is geweest. Het verschil is zo'n € 735K.

De gemeentelijke bijdragen liggen € 33K lager in 2023 t.o.v. 2022. Dit grotendeels het gevolg van de lagere bijdrage vanuit de gemeente Loon op Zand voor de Start. Dit ten gevolge van de leerling toename daar.

Onder de personele lasten valt op dat de salarissen zo'n 1.5mln hoger zijn. Dit is het gevolg van de CAO stijging 2022 die doorliep tm juni 2023 en de nieuwe Cao die ingegaan is in juli 2023. De dotaties aan de personele voorzieningen zijn, vooral ten behoeve van de langdurig zieken € 73K hoger dan in 2022. De totale afschrijvingslasten zijn 19K hoger in 2023 ten gevolge van een verdere uitbreiding op vooral ICT gebied.

In de huisvestinglasten is de dotatie aan de voorziening onderhoud € 720K lager. In 2022 is er een extra dotatie (ver)nieuwbouw Hoef (€ 522K) en ruimte onvoorzien (€ 213K) gedaan. Tevens zijn de kleine onderhoudskosten € 29K lager. Daar staat tegenover dat de energielasten € 74K en de schoonmaakkosten € 59K hoger zijn dan in 2022. In de overige instellingslasten zijn de productiekosten 24K lager dan in 2022 en is de inhuur extern deskundigen € 11K lager. Daar staat tegenover dat de ict-kosten € 27K hoger, de leermiddelen en leerlinggebonden kosten € 51K hoger en de uitgaven aan NPO materialen juist € 76K lager.

In het saldo van de financiële baten en financiële lasten wordt het verschil veroorzaakt doordat het ongerealiseerde koersverlies in 2022 € 157.5K was en in 2023 een ongerealiseerde koerswinst van € 36K.

Ontwikkelingen vanuit de meerjarenbegroting

In de meerjarenbegroting gaat Bravoo uit van een redelijke constante lijn. Er is waarschijnlijk sprake van een lichte daling van het leerlingenaantal en de afloop van beschikbare NPO-middelen per 1 augustus 2025 zal naar alle waarschijnlijkheid tot een krimp in formatie leiden. Ten slotte zal de wijziging van omgang met de voorziening onderhoud leiden tot aanpassingen in het vermogen en/of saldo voorzieningen, maar de effecten hiervan op de exploitatie zijn op dit moment nog onbekend.

Balans in meerjarig perspectief

Meerjarige ontwikkeling Balans Stichting Bravoo (x € 1.000)					
Activa (31 december)	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Realisatie 2026
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1.436	1.541	1.731	1.724	1.423
Financiële vaste activa	793	951	861	761	761
Totaal vaste activa	2.229	2.492	2.592	2.485	2.184
Vlottende activa					
Vorderingen	320	505	491	496	474
Kortlopende effecten	100	-	90	100	-
Liquide middelen	3.667	3.722	3.216	3.092	3.288
Totaal vlottende Activa	4.087	4.226	3.796	3.689	3.762
Totaal Activa	6.316	6.718	6.388	6.173	5.946
Passiva (31 december)					
Eigen Vermogen					
Algemene reserve	2.468	2.334	2.844	2.878	2.767
Bestemmingsreserves	919	1.037	197	-0	-
Totaal eigen vermogen	3.387	3.371	3.041	2.878	2.767
Voorzieningen	1.209	1.129	1.129	1.055	1.039
Kortlopende schulden	1.721	2.218	2.218	2.240	2.140
Totaal Passiva	6.316	6.718	6.388	6.173	5.946

Vergelijking balans 2023 versus 2022

De materiele vaste activa zijn verder toegenomen, vooral door investeringen in ICT. De financiële vaste activa zijn toegenomen met € 158K doordat er geen verschuiving naar kortlopende effecten (€ 100K in 2022) was in 2023 en ten gevolge van ongerealiseerde koersverliezen van 36K. Onder de vlottende activa zijn de vorderingen met € 185K toegenomen vooral door detacheringen. Daarnaast is het saldo liquide middelen met € 55K toegenomen. Dat is vanuit het kasstroomoverzicht te herleiden.

Het eigen vermogen is afgenomen met € 16K ten gevolge van negatieve resultaat over 2023, terwijl de voorzieningen met € 80K zijn afgenomen. Daarbij is een toename in personele voorzieningen (€ 96K) en een afname van de voorziening onderhoud van € 176K zichtbaar. Dat laatste wordt veroorzaakt door extra uitgaven boven de begroting.

Meerjarige-ontwikkeling van de balans (inclusief investeringen, kasstroom en financiering)

Bravoo verwacht geen echte investeringsimpuls meer in de activa. Het aantal leerling-devices lijkt op orde evenals het aantal touchscreens in de klassen. Ten aanzien van medewerker-devices zijn mogelijk nog extra investeringen te verwachten, maar dit is nog niet uitgewerkt in beleid. Ook nog onzeker is welke (vervangings)investeringen te verwachten zijn voor de geplande 4 (ver)nieuwbouwscholen. Zeker is dat hier uitgaven aan nieuw meubilair te verwachten zijn. Zodra hier meer duidelijkheid over beschikbaar is zal dit in de nieuwe Meerjarenbegroting verwerkt worden. Het saldo liquide middelen neemt af met ruwweg het begrote resultaat. Daarnaast zal in 2023/2024 en 2024-2025 de bestemmingsreserve NPO volledig ingezet worden. Daarmee neemt het publiek eigen vermogen geleidelijk af van bijna € 3.4 mln. eind 2022 naar een ruime € 2.7 mln. einde 2026. Effecten op de kasstroom zullen dus negatief zijn ten gevolge van de begrote negatieve resultaten en de inzet van de bestemmingsreserve NPO. Financiering van deze tekorten zal plaatsvinden ten laste van het saldo liquide middelen.

FINANCIËLE POSITIE

Kengetallen						
Kengetal	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Signaleringswaarde
Solvabiliteit 2 (eigen vermogen + voorzieningen)/ balanstotaal	0,73	0,67	0,65	0,64	0,64	Ondergrens: < 0,3
Weerstandvermogen (eigen vermogen/totale baten (incl financiële baten)	0,20	0,19	0,17	0,16	0,16	Ondergrens: < 0,05
Liquiditeit (vlottende activa/kortlopende schulden)	2,38	1,91	1,71	1,61	1,76	Ondergrens 0,75 bij totale baten > € 12 mln.
Rentabiliteit (resultaat/totale baten (incl financiële baten)*100%	0,02-	0,00-	0,02-	0,01-	0,01-	Afhankelijk van financiële positie. Inspectie hanteert: 3-jarig: ondergrens < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig: < -0,10
Reservepositie (feitelijk publiek eigen vermogen -/- signaleringswaarde publiek eigen vermogen)/totale baten	€ 1,12 mln.	€ 0,92 mln.	€ 0,49 mln.	€ 0	€ 0,39mln	Bovengrens: > € 0
Personele lasten % (Personele lasten/Rijksbijdrage)*100%	78,3%	83,0%	84,8%	83,4%	83,3%	NvT
Huisvestingsratio (huisvestingslasten+afschrijvingen gebouwen en terreinen/totale lasten)*100%	12,8%	8,6%	8,8%	8,9%	9,0%	Bovengrens: >10%

Toelichting op de financiële positie

Bravoo heeft zich ten doel gesteld om altijd een "financieel gezonde bedrijfsvoering" te hebben.

Bovenstaande kengetallen ondersteunen om daar een beeld van te krijgen. Naast, door de Inspectie van

<https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde>

documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx

het Onderwijs bepaalde kritische kengetallen met vastgestelde grenswaarden, houdt Bravoo ook graag bij hoeveel procent van de Rijksbijdragen aan personele lasten besteed wordt. Zoals zichtbaar zijn voldoen alle kengetallen aan de kaders van het Ministerie van Onderwijs. Uitzondering daarop is, de met ingang van 2021, door Inspectie van het Onderwijs nieuw bepaalde signaleringswaarde "voor mogelijk bovenmatig eigen vermogen", oftewel de reservepositie. Deze houdt rekening met de volgende variabelen: Totaal eigen vermogen, deel privaat eigen vermogen, aanschafwaarde gebouwen, boekwaarde totale MVA en boekwaarde gebouwen, Totale baten incl. financiële baten. Op basis van de jaarrekening 2019 heeft de Inspectie van het onderwijs vastgesteld dat er bij Bravoo sprake is van mogelijk bovenmatig eigen vermogen. De Inspectie verwacht dat een bestuur dat onderbouwt en zal verantwoorden in de jaarverslagen vanaf 2020. Mocht de onderbouwing niet goed verantwoord worden volgens de Inspectie zal zij vanaf 2024 gaan handhaven. Wat dat precies inhoudt staat nog niet beschreven.

Indien we dezelfde berekening toepassen met de cijfers uit de jaarrekening 2022 en jaarrekening 2023 alsmede in de begrotingen 2024 t/m 2026 zoals hier opgenomen neemt het mogelijk bovenmatig eigen vermogen wel significant af. Vanaf 2024 zal het waarschijnlijk, bij ongewijzigd beleid, rond de € 0 tot € 500K zijn. Wij zullen hier de komende jaren goed naar kijken, zeker in relatie tot de ontwikkelingen inzake de voorziening onderhoud.

Verlag intern toezicht

SAMENSTELLING INTERN TOEZICHT

Raad van Toezicht (per 31 december 2023):

Naam	Functie	Nevenfuncties betaald / onbetaald	Aandachtsgebied en / of commissies*
dhr. W. van den Elsen	Voorzitter	<ul style="list-style-type: none">• Partner bij organisatieadviesbureau Investeren in Mensen (b)	
mw. B. Baelemans	Lid	<ul style="list-style-type: none">• Algemeen directeur VO Veghel (b)• Voorzitter platform VMBO mobiliteit en transport (b)• Bestuurslid platform VMBO Produceren, Installeren en Energie (b)	Onderwijs en Personeel
mw. N. Fouchier	Lid	<ul style="list-style-type: none">• Directeur Faculteit Technische Natuurkunde & Eindhoven School of Education TU/e (b)• Lid RvT OBO West Brabant (b)• Lid Raad van Advies Jeugdombij Breda (o)• Bestuurslid Betrokken Ondernemers Breda tot mei 2023 (o)• Bestuurslid Stichting Voormalig Gasthuis Breda tot april 2023 (o)	Financiële commissie
dhr. W. Dankers	Lid	<ul style="list-style-type: none">• Docent bij Avans Hogeschool (b)• Lid RvT IMW Regio Tilburg (b)	Financiële commissie
dhr. M. Liebrechts	Lid	<ul style="list-style-type: none">• Voorzitter bestuur Ontdekstation 013 (o)• Bestuurslid Playing for Succes Willem II (o)• Bestuurslid Dorpsraad Berkel-Enschot (o)	Onderwijs en Personeel

Vergoedingsregeling

De vergoeding bestaat uit een bedrag van € 9.500 voor de voorzitter en een bedrag van € 6.500 per lid.

Toewijzing accountant

Eind 2022 is besloten dat de Raad in 2023 onderzoekt welke accountant wordt aangezocht voor de controle van de betreffende stukken. Dit heeft in 2023 geleid tot de keuze voor een nieuwe accountant, zijnde Van Rhee Accountants.

De belangrijkste taak van de Raad van Toezicht is, het uitzetten van de kaders waarbinnen het College van Bestuur in samenwerking met de directeuren van de scholen het beleid verder dient te concretiseren en binnen de organisatie uit te dragen. Regelmatig vindt er een toetsing plaats of de uitgezette acties tot het beoogde resultaat hebben geleid. De Raad van Toezicht belegt hiertoe periodiek een vergadering met het College van Bestuur.

Er is voor de Raad van Toezicht een lijst van aftreden opgesteld. De RvT-leden N. Fouchier en W. Dankers zijn per 1 januari 2024 herbenoemd. Beide personen zijn niet op voordracht van de GMR. Er waren in 2023 geen vacatures voor de Raad.

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Aan het intern toezicht vanuit de RvT is in 2023 op diverse manieren vormgegeven:

- Er is uitvoering gegeven aan het eigen Toezichtkader en Toezichtsvisie van de RvT als herijkt en vastgesteld in mei 2021 en aan de wettelijke verplichtingen als ook de Code Goed Bestuur.
- Periodiek overleg tussen Voorzitter College van Bestuur en Voorzitter Raad van Toezicht
- Een jaarlijks eigen overleg met directeuren van Bravo-scholen
- Schoolbezoek (In 2023 aan OBS De Radonkel in Raamsdonksveer)
- Tweemaal jaarlijks een gesprek met de GMR
- Commissievergaderingen van de RvT-commissies Personeel & Onderwijs en Financiën (7 maal in 2023)
- Maandelijks overleg tussen de Voorzitter CvB en Voorzitter RvT
- Kennisname en bespreking van periodieke schriftelijke rapportages van de Voorzitter CvB
- Vergaderingen van de gehele Raad van Toezicht met het College van Bestuur (8 maal in 2023)

Belangrijke vraagstukken

In 2023 is de Raad op zijn verzoek door de Bestuurder geïnformeerd via nieuw vormgegeven periodeverslagen. In deze verslagen wordt verantwoording afgelegd over de voortgang op strategische thema's. Ook wordt inzicht gegeven in de stand van zaken rondom cruciale sturingsparameters voor Bravo. Het periodeverslag wordt drie keer per jaar opgesteld voor de domeinen onderwijs, personeel en organisatie. Onderdeel van het periodeverslag is een risicoparagraaf.

Deze nieuwe werkwijze is een belangrijke verbetering gebleken. Zo heeft de Raad beter zicht gekregen op de uitvoering van het Koersplan 2022 – 2026, de toekomstuitspraken en de ambities en de activiteiten die hieraan gekoppeld zijn en o.m. in de eigen ontwikkelgroepen intern verder worden uitgewerkt.

Maar ook op de risico's, zoals de personeelstekorten, het risico op toename van de werkdruk en continuïteit van de bezetting voor de groepen in relatie de inzet van de kwaliteiten van medewerkers. Een ander risico is het toenemend aantal Nieuwkomers dat zorgt voor druk op de zorgwaarde van de scholen en het kunnen bieden van passend onderwijs.

De Raad heeft één vergadering volledig gewijd aan onderwijskwaliteit en een andere aan het thema personeel en organisatie. Erg belangrijk en positief vindt de Raad dat Bravo veel investeert in de opleiding en ontwikkeling van de medewerkers en schoolleiders. Bijvoorbeeld door de toepassing van interne audits, competentiemeters en de uitbouw van de Bravo Ontwikkelcampus in 2023. Kwaliteit van onderwijs en de ontwikkeling van onze medewerkers zijn nauw met elkaar verweven.

Nog in het najaar van 2022 heeft Stichting Leerrijk, waarmee met name vanuit het bestuurskantoor van Bravo al jaren wordt samengewerkt, te kennen gegeven dat zij graag intensiever vormen van samenwerking met ons zou willen onderzoeken. Uit een in opdracht van Leerrijk! opgesteld onderzoeksrapport kwam Bravo als meest kansrijke partner. Op verzoek van de Raad heeft ons Bestuur een eigen extern onderzoek in laten stellen, met een vergelijkbare uitkomst. Stichting Bravo is naar oordeel van de Raad ook in 2023 een bestendig goed functionerend onderwijsorganisatie gebleken. Tegelijk maakt haar huidige schaal de organisatie kwetsbaar. Bovendien vormt die schaal een mogelijke barrière voor het benutten van kansen voor het bestendigen en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs, het aantrekken, boeien en binden van gekwalificeerd personeel en de doelmatige inzet van middelen op de langere termijn.

Vanaf begin 2023 is door Bravo en Leerrijk! een proces ingericht waarin - samen met alle betrokkenen - wordt onderzocht of en zo ja op welke wijze die (eventuele) nauwere samenwerking vorm en inhoud zou kunnen krijgen. In dat kader past de ondertekening van een intentieverklaring in oktober 2023 door de Raden van Toezicht en Bestuurders van Bravo en Leerrijk. Onderdeel van dit onderzoek is een fusie effectenrapportage, zoals bedoeld in artikel 64a van den Wet op het Primair Onderwijs. In 2024 krijgt dit proces zijn verdere beslag.

[https://stichtingbravo.sharepoint.com/sites/BravoBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravo.sharepoint.com/sites/BravoBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Daarbij doet zich de bijzondere omstandigheid voor dat onze huidige Bestuurder R. Venema medio 2024 Bravoo zal verlaten vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. In verband hiermee is de Raad van Toezicht in november 2023 gestart met de inrichting van een wervings- en selectieproces voor zijn opvolging. Dat proces moet in 2024 worden afgerond.

De Raad wil ook hier zijn waardering uitspreken voor de professionele betrokkenheid en inzet van alle medewerkers van Bravoo. Tegelijkertijd maakten en maken wij ons als Raad, zoals velen in en buiten het onderwijs, zorgen over de nog altijd bestaande na-ijleffecten van corona bij onze leerlingen, de beschikbaarheid van voldoende en goed gekwalificeerde docenten, ondersteuners en leidinggevendenden, over de werkdruk en de effecten op de instandhouding en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Ook delen wij de blijvende zorg over een toenemende kansenongelijkheid ondanks alle inspanningen van ons Bestuur en de Bravoo-medewerkers.

Rechtmatigheid en doelmatigheid van de bestedingen

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de rechtmatige en doelmatige besteding van de onderwijsmiddelen. Dat is gebeurd door bespreking c.q. instemming met de jaarrekening 2022, de bespreking van het jaarrapport met de accountant en de bespreking en goedkeuring van de (meerjaren)begroting.

De Raad heeft geen aanwijzingen gevonden dat de onderwijsmiddelen in 2023 niet rechtmatig of doelmatig zijn besteed. Bravoo beschikt over een beleidsrijke begroting en is voor zover hij kan nagaan een financieel gezonde organisatie volgens alle daarvoor geldende parameters.

Werkgeversfunctie

In 2022 is een nieuwe regeling voor een ontwikkel-beoordelingscyclus voor de Bestuurder formeel vastgesteld en ook toegepast tot volle tevredenheid van werkgever en werknemer. Het functieprofiel is opgenomen in een feedbackinstrument (360-gradentool), en wordt als uitgangspunt gebruikt voor zowel een reflectieverslag van de Bestuurder als het ontwikkel- c.q. beoordelingsgesprek.

Zelfevaluatie

De jaarlijkse zelfevaluatie heeft de Raad intern uitgevoerd aan de hand van de VTOI-vragenlijst en in mei 2023 afgerond. In de zelfevaluatie zijn diverse punten aan de orde geweest waaronder uitvoering van governance en verschillende rollen, samenwerking met bestuurder, interne samenwerking en professionalisering.

Met betrekking tot de oriëntatie op Code Goed Toezicht 1.0 meent de Raad dat in de praktijk goed invulling wordt gegeven aan de Code. Er zijn in de afgelopen tijd geen momenten geweest waarop enige spanning is geweest tussen de feitelijke gang van zaken en de inhoud van de Code.

Ten aanzien van de oriëntatie op de professionele organisatie herkent de Raad een dusdanige consistentie in de informatie die hij via de diverse kanalen krijgt dat er geen reden is om aan te nemen dat er in de organisatie belangrijke structurele problemen aan de orde zijn waarover hij niet wordt geïnformeerd. Over incidenten wordt de Raad op tijd en adequaat geïnformeerd.

Naar aanleiding van de zelfevaluatie heeft Raad de Bestuurder gevraagd om een voorstel voor een integriteitscode ter advisering voorgelegd wil krijgen. Deze is na een positief advies van de GMR vastgesteld in juni 2023 en gepubliceerd op de Bravoo-website.

Professionalisering Raad van Toezicht

In het kader van hun nascholing hebben in het verslagjaar 2023 twee RvT-leden in het najaar het jaarcongres van de VTOI-NVTK bijgewoond. Andere leden hebben verschillende korte opleidingen gevolgd bij TIAS en VTOI. De gehele Raad heeft deelgenomen aan een korte opleiding van De Ruyter Advies in het werken met en vanuit toekomstscenario's.

Staatsofs Vermeigd
Openbaar Onderwijs

Jaarrekening

behorende bij het Jaarrapport 2023

Stichting Bravoo, Kaatsheuvel

Versie: 11 juni 2024

1. Inleiding

Gegevens over de rechtspersoon:

Bestuursnummer: 41435
Naam Instelling: Stichting Brabants Verenigd Openbaar Onderwijs
Postadres: Postbus 79
Postcode/Plaats: 5170 AB Kaatsheuvel
Telefoon: 0416-283103
Internetsite: www.stichtingbravoo.nl

Contactpersoon: Dhr. A.J. (Ad) Winters
Telefoon: 0416-283103
E-mail: a.winters@stichtingbravoo.nl

Aanbieding

De Stichting Bravoo te Kaatsheuvel biedt u hierbij de jaarrekening 2023 aan. De jaarrekening bestaat uit een balans per 31 december 2023, een staat van baten en lasten 2023 en een kasstroomoverzicht 2023, alle voorzien van de benodigde specificaties en toelichtingen.

De jaarrekening is een onderdeel van het jaarrapport van Stichting Bravoo.

Drs. Robert Venema,
Voorzitter College van Bestuur
Juni 2024

2. Financiële Kengetallen

Liquiditeit			
	Vlottende Activa	Kortlopende schuld	%
2022	4.087.001	1.720.535	238%
2023	4.226.498	2.217.613	191%

Solvabiliteit			
	Eigen vermogen	Totaal Balans	%
2022	3.386.772	6.316.295	54%
2023	3.371.252	6.718.042	50%

Weerstandvermogen			
	Eigen vermogen - / Mat. vaste act.	Rijksbijdragen	%
2022	1.950.668	16.161.983	12%
2023	1.830.600	17.144.761	11%

Kapitalisatiefactor			
	Totaal Balans	Totale baten	%
2022	6.316.295	16.401.540	39%
2023	6.718.042	17.639.156	38%

Exploitatieresultaat (Rentabiliteit)			
	Resultaat	Totale baten	€
2022	256.157-	16.401.540	-2%
2023	15.520-	17.639.156	0%

Aandeel Rijksbijdragen			
	Rijksbijdragen	Totale baten	%
2022	16.161.983	16.401.540	99%
2023	17.144.761	17.639.156	97%

Aandeel personele Lasten			
	Personele Lasten	Totale lasten	%
2022	12.658.729	16.657.697	76%
2023	14.230.893	17.654.676	81%

Aandeel huisvestingslasten			
	Huisvestingslasten	Totale lasten	%
2022	2.124.289	16.657.697	13%
2023	1.511.689	17.654.676	9%

3. Balans na resultaatbestemming

Balans			
	31-12-2023	31-12-2022	Vershil
Activa			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1.540.653	1.436.105	104.548
Financiële vaste activa	950.893	793.189	157.704
Subtotaal Vaste Activa	2.491.545	2.229.293	262.252
Vlottende activa			
Vorderingen	504.894	419.786	85.108
Liquide middelen	3.721.605	3.667.215	54.390
Subtotaal Vlottende Activa	4.226.498	4.087.001	139.497
Totaal activa	6.718.042	6.316.294	401.748

Balans			
	31-12-2023	31-12-2022	Vershil
Passiva			
Eigen Vermogen	3.371.252	3.386.772	15.520-
Vorzieningen			
Voorziening jubilea	141.486	135.935	5.551
Voorziening DI	43.444	37.208	6.236
Voorziening langdurig zieken	278.529	194.420	84.109
Vorzieningen onderhoud	665.714	841.420	175.706-
Subtotaal voorzieningen	1.129.175	1.208.985	79.810-
Kortlopende schulden	2.217.613	1.720.535	497.078
Totaal passiva	6.718.042	6.316.294	401.747

4. Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten				
	2023	Begroot 2023	2022	Vershil 2023- Begroting
Baten				
Rijksbijdragen	17.144.761	16.096.593	16.161.983	1.048.168
Overige overheid	68.760	64.829	118.322	3.931
Overige baten	377.384	118.350	264.627	259.034
Totaal baten	17.590.905	16.279.772	16.544.932	1.311.133
Lasten				
Personele lasten	14.230.893	13.251.333	12.658.729	979.560
Afschrijvingen	308.283	308.282	289.511	1
Huisvestingslasten	1.511.689	1.459.474	2.124.289	52.215
Overige lasten	1.598.387	1.578.432	1.579.294	19.955
Totaal lasten	17.649.252	16.597.520	16.651.823	1.051.732
Saldo baten en lasten	-58.347	-317.748	-106.891	259.401
Financiële baten/lasten	42.827	1.500	-149.266	41.327
Resultaat	-15.520	-316.248	-256.157	300.728

5. Kasstroomoverzicht

	2023	2022
Uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	-58.347	-106.891
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	308.283	289.511
Mutaties voorzieningen	-79.810	596.520
<i>Verandering in vlottende</i>		
Vorderingen	-85.108	633.635
Schulden	497.078	44.377
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	582.095	1.457.152
Uit investerings-activiteiten		
(Des-) Investerings MVA	-412.834	-246.169
(Des-) Investerings FVA	-157.704	136.253
Uit investerings-activiteiten	-570.538	-109.916
Uit financierings-activiteiten		
Ontvangen interest	12.445	14.194
Betaalde interest en kosten	30.382	-163.460
Uit financierings-activiteiten	42.827	-149.266
Mutatie liquide middelen	54.385	1.197.970
Beginstand liquide middelen	3.667.215	2.469.247
Eindstand liquide middelen	3.721.605	3.667.215
Mutatie liquide middelen	54.390	1.197.968

6. Toelichtingen

6.1 Grondslagen voor de Jaarrekening

Algemene toelichting

Activiteiten

Stichting Bravo is het bevoegd gezag van scholen op 14 locaties onder 10 BRIN nummers en 2 nevenvestigingen. De activiteiten bestaan uit het verzorgen van openbaar primair onderwijs in de gemeenten Dongen, Geertruidenberg, Loon op Zand en Waalwijk.

Continuïteit

Het eigen vermogen van Stichting Bravo bedraagt per 31 december 2023 € 3.419.561 positief.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Stichting Bravo is feitelijk gevestigd op Dodenauweg 2; 5171NG; Kaatsheuvel. Statutaire vestigingsplaats is de gemeente Loon op Zand; inschrijving bij het handelsregister onder nummer 812961274.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Bravo zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (Rjo), de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Leasing

Bij de stichting kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten

De effecten opgenomen onder de financiële vaste activa en de vlottende activa, voor zover deze betrekking hebben op de handelsportefeuille of met betrekking tot eigenvermogensinstrumenten buiten de handelsportefeuille, alsmede derivaten met een onderliggende beursgenoteerde waarde, worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Alle overige in de balans opgenomen financiële instrumenten zijn gewaardeerd tegen de (geamortiseerde) kostprijs.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Indien niet direct een betrouwbare reële waarde is aan te wijzen, wordt de reële waarde benaderd door deze af te leiden uit de reële waarde van bestanddelen of van een soortgelijk financieel instrument, of met behulp van waarderingmodellen en waarderingstechnieken. Hierbij wordt gebruikgemaakt van recente gelijksoortige 'at arm's length'-transacties, van de DCF-methode (contante waarde van kasstromen) en/of van optiewaarderingmodellen, rekening houdend met specifieke omstandigheden.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

De verwachte gebruiksduur per categorie is:

Verbouwingen:	10 jaar
Meubilair:	20 jaar
Leermiddelen:	9 jaar
Duurzame apparatuur / ICT:	5 jaar
Overige inventaris :	5 en 10 jaar

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverlag/2023/Jaarverlag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverlag/2023/Jaarverlag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor verplichtingen tot herstel na afloop van het gebruik van het actief (ontmantelingskosten) wordt een voorziening getroffen voor het verwachte bedrag op het moment van activering. Dit bedrag wordt verwerkt als onderdeel van de boekwaarde van het actief waartegenover voor het gehele bedrag een voorziening wordt gevormd.

Indien grond gekocht is met opstallen, met de intentie de opstallen te slopen of teniet te laten gaan en vervolgens op de grond nieuwbouw te realiseren, dan maken de eventuele boekwaarde van de opstallen en de gemaakte sloopkosten deel uit van de verkrijgingsprijs van de grond.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Financiële vaste activa

Overige effecten

De waarderingsgrondslagen van de overige effecten opgenomen onder de financiële vaste activa zijn gelijk aan de waarderingsgrondslagen voor de effecten onder de vlottende activa. Daarom wordt hiervoor verwezen naar de paragraaf Effecten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief / de kasstroom genererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd van 1 %. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill wordt niet teruggenomen.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de stichting op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de stichting de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de winst-en-verliesrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderingsverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Bij een investering in eigen-vermogensinstrumenten gewaardeerd tegen kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het financiële actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de actuele vermogenskostenvoet voor een soortgelijk financieel actief. Het bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt slechts teruggenomen indien er aanwijzingen zijn dat een in voorgaande jaren in de jaarrekening verwerkt verlies als gevolg van waardevermindering niet meer aanwezig is of veranderd is.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente-rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en zijn voor waardering na eerste verwerking onder te verdelen in effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille en effecten die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille, zijnde eigen-vermogensinstrumenten of obligaties.

Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden, na eerste verwerking, gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

De onder de effecten opgenomen investeringen in eigen-vermogensinstrumenten, die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille en die niet beursgenoteerd zijn, worden gewaardeerd tegen kostprijs. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de winst-en-verliesrekening. Indien van een dergelijk individueel effect de reële waarde onder de

kostprijs komt, wordt de waardevermindering direct verwerkt ten laste van de winst-en-verliesrekening. De onder de effecten opgenomen investeringen in eigen-vermogensinstrumenten, die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille en die beursgenoteerd zijn, worden gewaardeerd tegen reële waarde met ongerealiseerde waardeveranderingen via de herwaarderingsreserve.

Gekochte, rentedragende obligaties die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien de reële waarde van een dergelijk individueel effect onder de (geamortiseerde) kostprijs komt, wordt de waardevermindering direct verwerkt ten laste van de winst-en-verliesrekening. Voor rentedragende effecten vindt verwerking van de rentebaten plaats tegen de effectieve-rentemethode.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten die na eerste verwerking worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen via de winst-en-verliesrekening worden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten die na eerste verwerking worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen via het eigen vermogen worden in de eerste waardering verwerkt. Bij verkoop van de effecten aan een derde worden de transactiekosten in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten die na eerste verwerking worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden verwerkt in de eerste waardering. Effecten als onderdeel van de vlottende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht. De algemene reserve wordt beschouwd als publieke middelen.

Bestemmingsreserves

Op de balans van Stichting Bravoo is een Bestemmingsreserve Publiek opgenomen. Deze is gevormd in 2021 ten gevolge van niet bestede middelen Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Besteding zal daar waar mogelijk in de jaren 2024 tot en met 2025 plaatsvinden.

Op de balans van Stichting Bravoo is een bestemmingsreserve Privaat opgenomen. Deze is gevormd uit ontvangen private middelen. Jaarlijks zal bekeken worden of middels resultaatbestemming aan deze reserve toegevoegd dan wel onttrokken wordt.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met de blijfkans. Bij het contant maken is een rentevoet van 2,35% (2022: 1,60%) als disconteringsvoet gehanteerd.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

De voorziening wordt opgenomen voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot uitbetaling van te genieten verlof welke in uren gespaard is. Daarbij wordt rekening gehouden met een opnamekans van 100% van de reguliere uren en van 80% bij de leeftijdsuren en met werkgeverslasten van 77% (rekening houdende met de eigen bijdrage van medewerkers).

Voorziening langdurig zieken

De voorziening vanwege langdurig zieken wordt gevormd voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend of geheel niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid. In deze voorziening zijn tevens begrepen eventuele ontslagvergoedingen te betalen aan deze personeelsleden. De voorziening langdurig zieken wordt opgenomen tegen de nominale waarde van de verwachte loondoorbetalingen gedurende het dienstverband.

Voorziening groot onderhoud gebouwen

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

BRAVOO maakt gebruik van de tijdelijke regeling waarbij het voor de boekjaren tot en met 2023 is toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijsspan, gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/GedeeldeDocumenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/GedeeldeDocumenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop ze betrekking hebben.

Rijksbijdragen

Onder de Rijksbijdragen OCW worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW. Tevens worden hier de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage verantwoord.

De ontvangen (normatieve) Rijksbijdragen en de niet geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door de Gemeente, Provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, Gemeenten, Provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Brutolonen en salarissen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

Stichting Bravo heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Zie ook de grondslagen voor waardering van activa en passiva, bij Pensioenvoorziening.

Afschrijvingen Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Materiële vaste activa worden afgeschreven in gehele kalenderjaren; de eerste afschrijving wordt gedaan in het jaar volgend op het jaar van aanschaf. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Marktrisico

Prijrisico

Stichting Bravoo loopt risico's ten aanzien van de waardering van effecten, opgenomen onder financiële vaste activa en effecten, opgenomen onder vlottende activa. De stichting beheert het marktrisico door stratificatie aan te brengen in de portefeuille, en limieten te stellen. Daarnaast wordt het risico beperkt doordat voldaan wordt aan het gestelde in de wet Belenen en Beleggen.

Rente- en kasstroomrisico

Stichting Bravoo loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt Stichting Bravoo risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Stichting Bravoo risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

6.2 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa				
	Totaal	Gebouwen & terreinen	Meubilair / inventaris / apparatuur	Leermiddelen (PO)
Aanschafwaarde 1-1-2023	2.846.046	60.906	2.186.644	598.496
Afschrijving cumulatief 1-1-2023	1.409.944	7.862	1.048.610	353.472
Boekwaarde 1-1-2023	1.436.101	53.044	1.138.034	245.024
Aanschafwaarde 1-1-2022	2.846.046	60.906	2.186.644	598.496
Investerings 2023	412.834	-	388.327	24.507
Desinvesteringen 2023	-312.854	-	-269.047	-43.806
Aanschaf waarde 31 december	2.946.026	60.906	2.305.924	579.197
Afschrijving cumulatief 1-1-2022	1.409.944	7.862	1.048.610	353.472
Cumulatieve afschrijving desinvesteringen 2023	-312.854	-	-269.047	-43.806
Afschrijvingen 2023	308.283	1.775	232.713	73.795
Afschrijving cumulatief 31-12-2023	1.405.373	9.637	1.012.276	383.461
Boekwaarde 31-12-2023	1.540.653	51.269	1.293.648	195.736

De investeringen uit voorgaande jaren die vóór aanvang van het verslagjaar het einde van hun economische levensduur hadden bereikt, zijn in 2023 uit de cumulatieve aanschafwaarde en uit de cumulatieve afschrijving verwijderd. (desinvestering: €312.854)

6.3 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa (FVA)		
	2023	2022
Balanswaarde 1 januari	892.995	1.032.570
Verkochte FVA (balanswaarde)	-100.000	-100.000
Aankoop FVA (aanschafwaarde)	122.091	118.010
Herrubricering naar vorderingen	-	-99.805
Koersmutaties	35.806	-157.586
Totaal Financiële vaste activa	950.893	793.189

Op 31 december 2023 was Stichting Bravoo in het bezit van de volgende Financiële vaste activa:

Soort obligatie/aandelen	Rente percentage	Volume 31-12-2023	Aankoop waarde	Koers 31-12-2023
ABN AMRO 17-27	1,125	100.000	88.800	88.334
Bank Ned. Gemeenten 21-33	0,125	100.000	98.550	78.980
BNP Paribas 16-26	1,625	100.000	104.700	96.913
BPCE 20-30	0,625	100.000	102.300	85.555
Comp de Finan 2010-2025	4,000	50.000	55.711	50.877
Credit Agricole 2019/2028 0,01%	0,010	100.000	99.600	88.129
KFW 2018-2033 1,125%	1,125	100.000	111.240	88.117
Nederland 1998-2028	5,500	55.000	67.896	62.167
Nederland 17-28 0,75	0,750	100.000	100.230	93.930
Nederland 2020/2030	-	100.000	83.130	83.130
Nordea Bank 2017/2027 1,125%	1,125	100.000	104.900	94.326
Rabobank 10-25 4,125%	4,250	40.000	50.040	40.436
Totaal van deze portefeuille		1.045.000	1.067.097	950.893

6.4 Vorderingen

Vorderingen	31-12-2023	31-12-2022
OCW	42.961	-
Vorderingen op gemeente	59.655	20.257
Effecten	-	99.805
Nog te ontvangen rente	6.501	5.128
Debiteuren	165.948	81.035
Overige overlopende activa	229.829	213.561
Totaal vorderingen	504.894	419.786

Het bedrag onder effecten (2022) betreft een obligaties welke in 2023 afgelopen is. Onder Overige overlopende activa is € 4.997 aan borg opgenomen welke afgegeven is voor de huur van het bestuurskantoor. Voor het overige hebben alle vorderingen een resterende looptijd korter dan één jaar.

6.5 Liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2023	31-12-2022
Kasmiddelen	-	-
Tegoeden bank- en girorekeningen	3.721.605	2.469.247
Totaal Liquide middelen	3.721.605	2.469.247

6.6 Eigen vermogen

Stand Eigen Vermogen				
	01-01-2023	Resultaat	Overige	31-12-2023
Algemene Reserve (publiek)	2.468.094	133.825-	-	2.334.269
Bestemmingsreserve (publiek)	905.133	89.914	-	995.047
Bestemmingsreserve(privaat)	13.545	28.391	-	41.936
Totaal Eigen Vermogen	3.386.772	15.520-	-	3.371.252

Het exploitatieresultaat volgens de exploitatierekening over 2023 bedraagt € 15.520 negatief. Hiervan is € 133.825 onttrokken aan de algemene reserve, €89.914 toegevoegd aan de bestemmingsreserve publiek en € 28.391 toegevoegd aan de bestemmingsreserve privaat.

6.7 Voorzieningen

Voorzieningen	Stand per 1-1-2023	Dotaties 2023	Ont-trekkingen 2023	Overige mutaties 2023	Vrijval 2023	Stand per 31-12-2023
Voorziening jubilea	135.935	20.000	27.799	13.350	-	141.486
Voorziening DI	37.208	-	2.380-	3.856		43.444
Voorziening langdurig zieken	194.420	221.718	137.609	-		278.529
Voorziening onderhoud	841.420	445.000	620.706	-		665.714
Totaal voorzieningen	1.208.983	686.718	783.734	17.206	-	1.129.173

Onderverdeling voorzieningen in kortlopend deel (< 1 jaar)			
Voorzieningen in 2021	< 1 jaar	> 1 jaar	Totaal
Voorziening jubilea	1.379	140.107	141.486
Voorziening DI	-	43.444	43.444
Voorziening langdurig zieken	223.046	55.483	278.529
Voorziening onderhoud	445.000	220.714	665.714
Totaal voorzieningen	669.425	459.748	1.129.173

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties die op grond van de cao dienen te worden betaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de datum van indiensttreding, blijfkans-percentage en een uitkering bij 25 en 40-jarig jubileum conform de CAO. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, de discontovoet bedraagt 2,35% (2022: 1,60%).

Met ingang van 1 september 2016 is de regeling duurzame inzetbaarheid in werking getreden. Middels een inventarisatie onder schooldirecteuren is gebleken dat er een voorziening gevormd moet worden. Dat is met ingang van 1 jan 2021 gebeurd.

De voorziening langdurig zieken is gevormd ter dekking van de kosten die wettelijk dienen te worden betaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de re-integratiekans. De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde van de verwachte loondoorbetalingen gedurende het dienstverband.

De voorziening onderhoud is gevormd ter egalisatie van de kosten van groot onderhoud. De dotatie in 2023 is gebaseerd op de begrote onderhoudslast conform het Meerjarig Onderhoudsplan 2019-2038. In 2021 is een nieuwe Meerjarenonderhoudsplanning opgesteld. Als gevolg daarvan is de jaarlijkse dotatie opgehoogd van € 370K naar € 430K in 2022 en na een prijsindexatie € 445K in 2023.

6.8 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden		
	31-12-2023	31-12-2022
Te betalen salarissen	15.588	8.666
Nog uit te keren vakantiegeld	489.221	433.101
Bindingstoelage	47.985	47.026
Schulden inzake pensioenen	182.216	164.475
Belastingen en premies sociale verzekeringen	637.642	576.435
Salarissen, sociale lasten en belastingen	1.372.652	1.229.703
Crediteuren	471.063	300.926
Nog te betalen bedragen	131.335	73.673
Vervangingsfonds / Pf premies	19.941	317
Kruisposten	-	-
Overige kortlopende schulden	622.339	374.916
Vooruit ontvangen bedragen	7.000	7.000
Vooruitontvangen II-arrangementen RSV	11.822	-
Vooruitontvangen/nog te besteden subs. PO-VO	203.799	108.916
Vooruitontvangen/nog te besteden subs. gemeente	-	-
Overlopende passiva	222.622	115.916
Totaal kortlopende schulden	2.217.613	1.720.535

6.9 Model G

Model G. Verantwoording subsidies			
G1. Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt			
Omschrijving	Toewijzing	De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond	
		Datum	J(a)/ N(ee)/ O(nderhanden)
Subsidieregeling OA	SOOL22617	11-11-2022	O
Subsidie doorstroomprogramma PO-VO gelijke kansen 2022	DPOVO22091	28-7-2022	O
Subsidie doorstroomprogramma PO-VO gelijke kansen 2021	DPOVO21185	29-7-2021	J
Subsidie impuls en innovatie bewegingsonderwijs	IIB220125	8-7-2022	O
Subsidieregeling OA	SOOL23109	7-6-2023	O
Subsidieregeling Zij-instroom	3/271/39972	6-10-2023	O
Subsidieregeling Zij-instroom	3/271/39973	6-10-2023	O
Lerarenbeurs 23-24	ABLTINS-393825	18-9-2023	O

6.10 Niet uit balans blijvende rechten en verplichtingen

Niet uit balans blijvende rechten	
Vordering OC&W	694.125

Per 1 januari 2023 is de bekostiging van het primair onderwijs vereenvoudigd. Een van de wijzigingen betreft het toekennen van bekostiging op kalenderjaarbasis in plaats van op schooljaarbasis. Een gevolg van deze nieuwe bekostigingssystematiek is dat de vordering OCW in 2022 afloopt en dat dit per saldo leidt tot lagere baten. Dat komt doordat de beschikking over de overgangsperiode augustus/december 2022 is gebaseerd op het betaalritme van OCW en niet op 5/12e deel van de schooljaarbeschikking die voorheen werd afgegeven. Deze vordering bedroeg ultimo 2021 € 622.595. Bravoo heeft zich aangesloten bij ca. 230 andere schoolbesturen die samen met de PO Raad bezwaar hebben gemaakt tegen de (eenmalige) gevolgen van de overgang op de nieuwe bekostigingssystematiek. Het bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. Samen met ruim 220 andere schoolbesturen heeft Bravoo bezwaar aangetekend. Dit bezwaar ligt momenteel bij de Raad van State. Een uitspraak wordt niet eerder verwacht dan in het voorjaar 2024.

In verband met de onduidelijkheid over de uitkomst van deze procedure heeft Bravoo géén vordering opgenomen in het kader van deze kwestie.

Niet uit balans blijvende verplichtingen		
Lopende contracten	Looptijd	Jaarlijkse verplichting
Huur bestuurskantoor	2018-2028	23.284
Leasecontract Ipads 09EI	Looptijd van 4 jaar met ingangsdatum 01-08-2019	3.267
Leasecontract Ipads 09QZ	Looptijd van 4 jaar met ingangsdatum 1-1-2020	1.875
Leasecontract Ipads 09QZ	Looptijd van 4 jaar met ingangsdatum 1-08-2020	225
Leasecontract koffiemachine 09QZ	Looptijd van 72 maanden met ingangsdatum 14-12- 2020	508
Afname contract Orange Blend 09QZ	Looptijd van 72 maanden met ingangsdatum 14-12- 2020	468
Serviceovereenkomst QS Nederland 04GF	Looptijd van 36 maanden met ingangsdatum 15-10-2022	858
Afname contract Orange Blend 10KX	Looptijd van 24 kwartalen met ingangsdatum 22-01-2020	346
Leasecontract koffiemachine 10KX	Looptijd van 24 kwartalen met ingangsdatum 22-01-2020	452

6.11 Specificatie baten

Staat van baten en lasten				
		2023	Begroting	2022
311001	Personele lumpsumvergoeding	14.687.412	14.801.717	8.756.782
311002	Overgangsbekostiging	18.758	529.844	2.500.112
311003	Onderwijs achterstandsmiddelen	617.127	-	-
311004	Materiële instandhouding (Londo)	-	-	1.698.353
311005	Bijz bek prof beg strt schldrs	202.261	-	193.817
311006	Prestatie Box	-	192.792	-
311007	Bijz en aanv bekostiging NPO	568.458	-	1.220.790
311008	Risico onderwijsachterstand NPO	219.206	-	289.512
311009	Arbeidsmarkttoelage NPO	126.172	50.000	138.904
312001	Geoormerkte subsidies personeel	15.000	-	47.123
2003/3220	Niet geoormerkte subsidies personeel	96.933	-	708.464
312004	Niet geoormerkte subsidies materieel	-	0	-
312006	LGF overdracht arrangementen	83.174	79.100	142.816
312007	Samenwerkingsverband zorgmiddelen	510.260	443.140	465.310
3.1	(Rijks)bijdragen OCW	17.144.761	16.096.593	16.161.983
	Gemeentelijke bijdragen en subsidies	68.760	64.829	118.322
3.2	Overige overheidbijdragen	68.760	64.829	118.322
351001	Medegebruik gebouw en lokalen	102.747	91.950	108.051
352001	Detachering personeel	163.947	-	37.528
352002	Overige inkomsten personeel	19.847	11.750	12.679
353003	Schenken/sponsoring	699	-	10.545
356001	Ouderbijdragen/overblijfgelden	84.018	12.000	58.885
356005	Overige opbrengsten	6.126	2.650	36.939
3.5	Overige baten	377.384	118.350	264.627
3	Totaal Baten	17.590.905	16.279.772	16.544.932

6.12 Specificatie lasten

Staat van baten en lasten		2023	Begroting	2022
411001	Brutolonen en salarissen	9.851.400	12.761.733	8.894.750
411002	Sociale lasten	1.521.703	-	1.415.981
	Vervangingsfonds	-	-	4.154
	Participatiefonds	225.237	-	120.799
411003	Pensioenpremies	2.207.553	-	1.882.098
412114	Inleen OP	89.267	-	68.938
413002	Uitkering Vervangingsfonds	-	-	-
413003	Uitkering div (bv UWV)	-314.670	-32.500	-316.622
412002	Dotatie voorz. duurzame inzetbaarheid	3.856	-	9.367
412003	Dotatie voorziening ambtsjubilea	33.350	20.000	3.222
412004	Dotatie voorziening langdurig zieken	84.109	-	35.426
412101	Inleen Personeel Conciërges	109.638	89.550	180.581
412104	Inleen Personeel overige	111.432	62.250	76.911
412105	Kosten nascholing	142.044	185.750	149.073
412106	Arbodienst	57.337	32.500	38.435
412108	Kosten outplacement	21.309	10.000	17.747
412109	Werving en selectie personeel	-	-	5.251
412110	aansluitkosten RTC	14.964	15.000	13.835
412112	Interim Management	-	50.000	-
412115	Overige personeels kosten	72.364	57.050	58.784
4.1	Personele lasten	14.230.893	13.251.333	12.658.729
	Afschrijflast gebouwen	1.775	1.775	1.775
	Afschrijflast Meubilair, inventaris, ICT	232.713	232.713	217.752
	Afschrijflast Leermiddelen	73.795	73.795	69.984
4.2	Afschrijflasten	308.283	308.282	289.511
431001	Huur gebouwen/lokalen	22.592	24.000	22.148
433001	Onderhoud Gebouwen	204.014	203.848	234.020
433010	Kosten Onderhoudsbeheer	33.889	22.500	33.178
433012	Dotatie voorziening onderhoud	445.000	445.000	1.165.438
434001	Energiekosten	304.015	317.250	221.490
434002	Water	6.618	6.130	5.241
435001	Schoonmaakbedrijf	361.956	343.846	312.461
435002	Overige schoonmaakkosten	45.427	42.750	36.137
436001	Publiekrechtelijke heffingen	43.386	38.950	41.813
437001	Overige huisvestingslasten	30.763	-	38.097
437002	Beveiligingskosten gebouw	14.029	15.200	14.266
4.3	Huisvestingslasten	1.511.689	1.459.474	2.124.289

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

Staat van baten en lasten				
		2023	Begroting	2022
441001	Telefoon- en faxkosten	4.732	6.300	5.013
441002	Portiekosten	905	1.075	1.051
441003	Kantoorbenodigdheden	7.374	2.225	5.925
441004	Bankkosten	3.453	2.710	8.434
441005	Drukwerk	567	2.025	9.142
441006	Abonnementen	10.089	5.850	5.829
441007	Contributies	29.513	26.425	27.072
441008	Verzekeringen	17.994	17.500	14.368
441010	Reprokosten	29.504	58.250	66.267
441011	Accountantskosten	26.136	22.500	21.390
441012	Kosten administratiekantoor	77.203	69.500	68.436
441201	Kabeltelevisie en overige rechten	4.664	5.050	2.822
441221	Medezeggenschap MR	5.905	7.625	4.634
441222	Deskundigenadvies	180.421	154.100	160.833
441223/44	Onkostenvergoeding RvT	47.451	27.500	27.500
441009/44	Overige beheerslasten	1.217	-1.621	1.764
442001	Aanschaf klein inventaris	15.993	9.850	16.548
	Software en licentiekosten	258.574	241.250	210.216
	Overige ICT-kosten	58.573	79.175	84.455
	Leer- en hulpmiddelen	240.751	203.171	221.332
	Kosten testen en toetsen	25.703	7.750	9.750
	Werving leerling /PR	47.445	43.250	30.839
	Representatiekosten	1.088	4.100	8.460
	Culturele vorming	22.074	36.650	22.022
	Sportdag/vieringen	9.745	3.000	5.759
	Reisjes en excursies	13.847	13.000	15.918
	Kosten tlv ouderbijdrage	7.236	-	298
	Begeleiding leerlingen	292.796	295.900	319.558
	Uitgaven subsidie Inhaal- en ondersteun	15.549	22.250	14.636
	Overige onderwijskosten	141.886	212.072	189.023
	Onvoorzien	-	-	-
4.4	Overige instellingslasten	1.598.387	1.578.432	1.579.294
4	Totaal lasten	17.649.252	16.597.520	16.651.823

		2023	Begroting	2022
510001	Rentebaten	12.445	7.500	14.194
540001	Koerswijzigingen effecten	35.806	-	-157.586
550002	Kosten effecten	-5.424	-6.000	-5.874
5	Financiële baten en lasten	42.827	1.500	-149.266

900001	Resultaat	15.520-	-316.248	-256.157
--------	-----------	---------	----------	----------

<https://slichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde>

documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx

6.13 Toelichting personele lasten

Onderstaand overzicht geeft het personeelsbestand weer voor het kalenderjaar 2023, 2022 en 2021.

Personele bezetting (FTE)	2023	2022	2021
Directie	8,8	9,2	8,4
Onderwijzend personeel	127,2	126,4	121,7
Onderwijs ondersteunend personeel	28,4	27,7	23,0
Totaal personele bezetting	164,4	163,3	153,1

6.14 Specificatie Financiële baten en lasten

		2023	Begroting	2022
510001	Rentebaten	12.445	7.500	14.194
540001	Koerswijzigingen effecten	35.806	-	-157.586
550002	Kosten effecten	-5.424	-6.000	-5.874
5	Financiële baten en lasten	42.827	1.500	-149.266

6.15 Specificatie accountantskosten

Specificatie accountantskosten	2023	2022
Onderzoek van de jaarrekening	26.136	21.390
Andere controle opdrachten	0	0
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0
Andere niet-controlediensten	-	808
Financiële baten en lasten	26.136	22.199

6.16 Verbonden partijen

Stichting Bravoo maakt deel uit van twee samenwerkingsverbanden voor Passend Onderwijs: Samenwerkingsverband PO Langstraat Heusden Altena en RSV Breda e.o..

Vanuit beide samenwerkingsverbanden worden Rijksbijdragen doorgestort naar onze Stichting voor taken op het gebied van Passend Onderwijs.

Overzicht Verbonden Partijen			
Naam	Juridische Zetel	Statutaire Zetel	Code Activiteiten
RSV Breda eo (vereniging)	Breda	Breda	4
Samenwerkingsverband PO Langstraat Heusden Altena (stichting)	Waalwijk	Waalwijk	4

Code activiteiten: 1 contractonderwijs, 2 contractonderzoek, 3 onroerende zaken, 4 overige.

[https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag Bestuursverslag 2023/Jaarrapport 2023 versie 110624 na model G.docx](https://stichtingbravoo.sharepoint.com/sites/BravooBestuurskantoor/Gedeelde%20documenten/Bedrijfsvoering/Jaarverslag/2023/Jaarverslag%20Bestuursverslag%202023/Jaarrapport%202023%20versie%20110624%20na%20model%20G.docx)

6.17 Overzicht Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector

WNT verantwoording 2023			
De WNT is van toepassing op stichting Bravoo. Het voor stichting Bravoo toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023: € 159.000 Het betreft het bezoldigingsmaximum PO.			
Dit maximum is gebaseerd op de volgende complexiteitspunten:			
Totale baten:	4	> € 5 mln; < € 25 mln	
Aantal bekostigde leerlingen:	2	> 1.500 II; < 2.500 II	
Gewogen aantal onderwijssoorten:	1	Alleen regulier BAO	
Totaal complexiteitspunten:	7		

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13 ^e maand van de functievervulling			
Gegevens 2023		Gegevens 2022	
Bedragen x C I	R. Versnaper	Bedragen x C I	R. Versnaper
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur	Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12	Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja	Dienstbetrekking?	ja
Onderwijsklasse	C	Onderwijsklasse	C
Bezoldiging		Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 115.760	Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 112.762
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.218	Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.025
<i>Subtotaal</i>	€ 135.978	<i>Subtotaal</i>	€ 133.787
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 159.000	Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 154.000
Bezoldiging	€ 135.978	Bezoldiging	€ 133.787

3.c. Toezichthoudende topfunctionarissen					
Gegevens 2023					
bedragen x € 1	W. van den Elsen	M. Peuchiet	W. Dankers	B. Baatmans-de Swart	M. Liebragts
Functiegegevens	Voorzitter Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 9.622	€ 6.500	€ 6.500	€ 6.500	€ 6.500
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 23.850	€ 15.900	€ 15.900	€ 15.900	€ 15.900
Bezoldiging					
Gegevens 2022					
bedragen x € 1	W. van den Elsen	M. Peuchiet	W. Dankers	B. Baatmans-de Swart	M. Liebragts
Functiegegevens	Voorzitter Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 7.500	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 23.100	€ 15.400	€ 15.400	€ 15.400	€ 15.400

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van WNT.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

6.18 Ondertekening

Vaststellen van de jaarrekening

College van Bestuur:

Drs. R. Venema

Kaatsheuvel, 2024

Goedkeuren van de jaarrekening

Raad van Toezicht:

W. Dankers

Kaatsheuvel, 2024

N. Fouchier

Kaatsheuvel, 2024

M. Liebregts

Kaatsheuvel, 2024

W. van den Elsen (voorzitter)

Kaatsheuvel, 2024

B. Baelemans-de Swart

Kaatsheuvel, 2024

7. Overige Gegevens

7.1 Resultaatbestemming

Het exploitatieresultaat volgens de exploitatierekening over 2023 bedraagt € 15.520 negatief. Hiervan is € 133.825 onttrokken aan de algemene reserve, €89.914 toegevoegd aan de bestemmingsreserve publiek en € 28.391 toegevoegd aan de bestemmingsreserve privaat.

7.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Niet van toepassing

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Bravo

De Panoven 29A
4191 GW Geldermalsen
Postbus 241
4190 CE Geldermalsen

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

T (0345) 58 90 00
F (0345) 58 13 59
geldermalsen@vanreacc.nl
www.vanreacc.nl
KvK nr. 30248615

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Bravo te Kaatsheuvel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bravo op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bravo zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als

leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijscontroleprotocol OCW 2023. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn,
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Geldermalsen, 28 juni 2024

Van Ree Accountants

Was getekend

W. Bunt AA